

REDACTIUNEA,
 Administrațiunea și Tipografia
 Brașov, piața mare nr. 30.
 Scrisorile nefrancate nu se
 primesc.
 Manuscrise nu se retrimit.
INSERATE
 se primesc la Administrațiune în
 Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
 În Viena: la M. Dukas Nachf.,
 Nux. Augenföld & Emeric Les-
 ner, Heinrich Schalek, A. Op-
 pelik Nachf., Anton Oppelik.
 În Budapesta: la A. V. Gold-
 berger, Ekstein Bernat, Iuliu
 Leopold (VII Erzsébet-körut)
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
 rie garmond pe o coloană 10
 bani pentru o publicare. Pub-
 licități mai dese după tarife
 și învoială. — **RECLAME** pe
 pagina 8-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

(Număr de Duminecă 28).

„GAZETA” iese în de-care și.
 Abonamente pentru Austro-Ungaria
 Pe un an 24 cor., pe șase luni
 12 cor., pe trei luni 6 cor.
 Nr-ri de Duminecă 4 cor. pe an.
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an 40 franci, pe șase
 luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
 Nr-ri de Duminecă 8 fr. pe an.
 Se prenumeră la toate ofi-
 ciele poștale din întru și din
 afară și la d-nii colectori.
 Abonamentul pentru Brașov
 Administrațiunea, Piața mare,
 Târgul Inului Nr. 30. etagiu
 I. Pe un an 20 cor., pe șase
 luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
 Cu dănuț în casă: Pe un an
 24 cor., pe șase luni 12 cor.,
 pe trei luni 6 cor. — Un esen-
 plar 10 bani. — Atât abona-
 mentele cât și inserțiunile
 sunt a se plăti înainte.

Nr. 154.—Anul LXVI.

Brașov, Duminecă 13 (26) Iulie.

1903.

Obstrucția și „inimiciii interni”.

Sunt deja patru săptămâni de când obstrucția din dieta ungară desbute asupra programului ministrului-președinte Khuen-Hedervary. Lucru ne mai pomenit să se vorbească timp atât de îndelungat despre ceea-ce a spus său a retăcut șeful guvernului când s'a prezentat camerei.

Ce le pasă însă celor din stânga extremă? Scopul lor este de a risipi timpul cu vorbiri lungi, ca guvernul să stea pironit în loc, nepuțând face nici un pas înainte.

Ungurii au și așa pasiunea de a vorbi mult. N'a fost deră atât de greu să se sfredelască în oratoria nesfârșită obstrucționistă. La aceea nici că se gândesc, că trebuie să sufere statul și poporele lui în urma acăsta. Decă s'ar afla vr'un matematician, care să facă socotela cât a costat oratoria ungară în cei 35 de ani din urmă pe contribuabilii din aceste țări, ne-am îngrozi de ceea-ce ne-ar spune.

Miercuri a vorbit și oratorul între oratorii dietei, președintele camerei junte Apponyi, peste două ore și jumătate. Vorbirea sa, așteptată cu mare încordare, cuprinda între altele multe și următoarele cuvinte, ce le-a adresat obstrucționistilor din stânga extremă:

„Nu vedeți, că de când în Ungaria grasă obstrucțiunea, împiedecând lucrarea dietei, au intrat în acțiune toți inimiciii interni și externi ai Ungariei?”

„Priviți la Croația, priviți la acele ținuturi, ce sunt locuite de naționalități!”

„Nu vedeți că prestigiul și greutatea Ungariei a căzut atât în statul celălalt al monarhiei (Austria) cât și în întreaga opinie publică a Europei?”

Lucéférul majorității de ađi, naționalul Apponyi, care vrea să scape patria sa de relele, ce pretinde a o amenința, într'un moment așa de critic nu găsesce cu ce să mai îmblandescă pe oratorii fanatici și sovi-

niști din tabăra lui Barabaș, decăt vorbindu-le de inimiciii interni: de Croați și de naționalități.

Ce fel de politicieni sunt Maghiarii acăstia, când ei aprind o lume și țără, strigă și fac sgomot ca și când ar voi să cucerescă jumătate Orientul și în cele din urmă vin și mărturisesc prin graiul unui lucéfér al lor, că ău acăști Maghiarii cu gura mare nu sunt incunjurati numai în afară, ci și înăuntrul țării de-un potop de inimici?

Croații și naționalitățile! Ce mai vor Maghiarii, decă însuși președintele camerei lor vine și declară, că aceste popore, în număr de 12 milioane de suflete stau față 'n față ca dușmane cu cele șapte milioane de Maghiarii?

De unde și până unde își iau curagiul Kossuth, Barabaș și cu totă tabăra lor a sfrunta dinastia, armata, Austria și pe „inimiciii dinăuntru” și a pretinde peste capetele tuturor, peste legi și pacturi armată națională și limbă de comandă maghiară?

Acăsta este o enigmă psihologică, este secretul, prin care Maghiarii au sciet să se impună în curs de yecuri, deși erau mai puțin și mai slabi la număr. Der ore ceea-ce a mers pe timpurile medievale, când conștiința poporelor durmea încă și erau în flóre privilegiile, puté-va merge pentru durată și în ziua de ađi, când se fac statistice și, ori-cum ar fi ele talmăcite, nu mai pôte fi ascuns adevérul despre starea reală a lucrurilor?

Etă că astăđi în dieta din Budapesta se dă o probă, că chiar o minoritate dintre Maghiarii a sciet să răscolescă o țără întregă, și să deștepte mari îngrijiri în cercurile dirigitóre ale monarhiei. — Și nu vor să o slăbescă, căci par'că le-ar șopti o voce tainică: strigați numai că veți reuși!

Scim, că estremii de sub flamura lui Barabaș își pun cea mai mare nădejde în bunătatea, spiritul de pace și de conciliațiune al bētrânului monarch și într'atata speréză, încât cred, că ce ar puté dobēndi astăđi, nu vor mai puté dobēndi după ce monarchul va închide odată ochii.

Cu tóte astea, trebuie să ne întrebăm: ore într'o situație așa de riscată și periculósă ar fi cutezat totuși Maghiarii să mērgă așa departe cu obstrucțiunea, decă nu ar fi avut pe cineva la spate, care să-i îmbărbăteze a merge înainte?

Mai că ne vine a crede că n'ar fi cutezat.

Și cei ce i-ar încuraja, aceia cari i'ar ademeni a crede, că trebuie să isbutescă cu planul lor, decă vor stărui pe calea apucată, nu pot fi adevérați amici ai consolidării monarhiei austro-ungare și a armatei sale

Revista politică.

„Parlamentarismul nostru (cel ungar) s'angeréză din suté de rani. Tóte interesele economice ale țării sunt în crisă, și crisa devine din și în și mai seriósă... Așa scrie una din foile unguresci îngrijată de starea lucrurilor în Ungaria.

Nu e de glumă. Lupta ce se dă în dieta de cătră voinicosii din opoșiția maghiară în jurul așa dișelor postulate (cereri) naționale în armată, pare a nu mai avé sfirșit. De luni de zile se prăvale curentul de vorbe în pomposul palat al dietei unguresci, el a devenit mare mare, încât ađi amenință să ducă cu sine și pe Khuen-Hedervary, cum l'a dus pe Coloman Szell. Regulamentul camerei nu-i pôte pune piedeci, așa că obstrucția a devenit dictatóreă dietei. Tot ce s'a încercat până acum a o face să desermeze, n'a tolosit nimic, deórece combatanții și-au

dis: câtă vreme nu vom vedé introdusă limba maghiară și stégul maghiar în armată, ori cel puțin nu ni-se va da garanții, că în scurt timp se va introduce, noi vom lupta și vom sta neclintiți în focul luptei!

S'a încercat o nouă modalitate de desarmare. Președintele dietei, groful Albert Apponyi — cu învoirea și aprobarea ministrului președinte Khuen-Hedervary — a luat asupra-și rolul de a-se pune zid în calea curentului obstrucționist. În ședința de Miercuri a dietei, Apponyi a scoborit tribuna presidială și ocupându-și locul de odinórá, a ținut un discurs de 2½ ore. Multe a spus groful Apponyi. După ce a dat conduită de bună purtare lui Khuen-Hedervary declarând că are încredere față cu el, s'a ocupat cu reforma militară. Nu vré, ca să fie atinsă acea dispoșiție referitóre la limba de serviciu a armatei (limba germană), pe care a luat'o Maj' Sa la 1868, căci ceea-ce a făcut atunci coróna, a făcut'o cu învoirea tuturor guvernelor constituționale și pe lângă aprobarea majorității dietale. Nu urméză însă de aici, adause Apponyi, ca să nu cerem drepturile limbei maghiare în armată. „Da, toți membrii partidului liberal pretindem și dorim, ca să se valideze în armata comună maghiarismul și concepțiunea armatei maghiare, căci acesta este un postulat, care mai curēnd său mai târđiu trebuie să se realizeze. într'asta fiind condiția de consolidare a națiunei maghiare, care este și un interes al dinastiei”.

Cuvintele lui Apponyi au stors aplause furtunóse în tóte părțile camerei

Oratorul însă adause îndată, că nu cere ca acum să se valideze acest principiu, der speră, că îndată ce se va fi format o voință comună în direcția acăsta, „regele constituțional nu-i va pune piedeci”.

FOILETONUL „GAZ. TRANS”.

Căntece.

I

De n'ai fi tu pe lume
 Mai fire-ar ore flóri,
 Mai fire-ar ore stele
 Și mândre sērbători?...

De n'ai fi tu pe lume
 Au doruri ar mai fi,
 Au lacrimi ar mai curge
 Prin nopțile pustii?...

Sunt căntece de légan
 Ascunse 'n vorba ta...
 De n'ai fi tu pe lume
 Ór' cine m'ar cânta?

II.

Cum în bóbele de rouă
 Se rēstață sórele
 Și cum paserile cântă
 Îngănând isvórele,

Astfel căntecele mele
 Îți rēsață visele,
 Și sburând mereu spre ceruri
 Îți îngănă dișele.

Veturio.

Moscva.*

Moscva se află la 946 verste departe de Kiev (aprópe 1100 kilometrii) Trenurile accelerate străbat distanța acăsta în 28 ore, ér cele de persóne, în 37 (în schimbul a 22 ruble clasa I-a și 13 ruble clasa II-a), ceea-ce revine cam 35 kilometrii pe órá pentru cele dintăiți, și aprópe 30 kilometri pentru trenurile obiécnuite.

Terenul cuprins între aceste două orașe este prins cu ogóre pentru sēmēnat, întinse păduri rāșinóse și nesfārșite pășuni pentru vitele de tot soiul. Se întélnesc însă și terenuri nisipóse și chiar mlaștine neproductive. Pădurile forméză bogăția neîntrecută în acăsta parte a țării.

*) Din broșura Călătorie în Rusia, de archimandritul Nifon Popescu, starețul santei mănăstiri Sinaia.

Sunt două drumuri cari conduc de la Kiev la Moscva: primul prin Brianch-Cauluga, al doilea prin Kursk-Orel-Tula. Pe acesta l'am urmat și noi, fiind cel mai bun și mai frumos drum.

În cale sunt ca orașe mai principale și istorice: Niéjine, Conotop, Crutiș, capitale de districte cu câte 32, 19 și 27 mii de locuitori. Kursk, 53 mii suflete, fondat la 1240 de cătră Mongolii, oraș frumos cu 32 biserici, în care se află și icóna Maicei Domnului, făcétóre de minuni, gāsită în pustia Korku la anul 1295. Lipetsk cu 20 mii locuitori; Eleta cu 37.500; Orel cu 69.000; Tula, oraș cu pozițiune pitorescă, pe ambele maluri ale riului, Upa, cu 115 mii locuitori și 40 biserici, fiind toț-deodată și reședința unui arhiepiscop, localitate fórte industrială în producțiunii de metale: în argint, în fier, în lucrări de lemn și tot felul de țesături scumpe. Acest oraș, care este tot de-odată și cetate întărită, are o manufactură imperială de arme, care are de la 8 până la 10 mii lucrători în atelierile ei. De aci din apropierea de Tula începe a-și relua curs mai mare fluviul Donul. De la Tula se pôte merge cu trāsura

la Iasnaia Poliana, locul născerei și vețuirii contelui Leon Nicolaevi ci Tolstoi, marele scriitor rus, născut la 1828.

Mai departe întélnim Serpukov, cu 25 mii locuitori, capitala districtului, care se limitéză cu Moscva și care are o renumită catedrală zidită la 1380.

Orașul Moscva a fost până la Petru cel Mare capitala imperiului. Este orașul sacru al Rușilor, cel mai vechit din tóte orașele Rusiei; are peste 80 kilometri de circumferință, situat pe malurile a două riuri: Moscva și Iauza, în mijlocul unei câmpii fertile, la o înălțime de 167 metrii, pe 7 coline mici, cu pante inclinate spre apa Moscva. Are astăđi 1.200.000 locuitori.

Moscva este recunoscută ca cel mai comercial și cel mai industrial oraș din tótă Rusia și tot de-odată și cel mai bogat în monumente naționale. Are 450 biserici, 24 mănăstiri și peste 500 stabilimente publice de binefacere.

Din punct de vedere administrativ, orașul are 17 cartiere, cu 40 secțiuni de poliție, și se împarte în 5 părți principale separate prin ziduri mari întărite și prin

Cu alte cuvinte, contele Apponyi a vestit un principiu, el însă nu cere realizarea lui acum, căci trebuie să țină cont de urmări și de pericolele ce s'ar naște din aplicarea lui acum. De aceea s'a și adresat el cu cuvinte călduroase către obstrucție, conjurându-o să se abată de la calea pe care merge și să fie cu răbdare și așteptare până la toamnă. Atunci se va aduce înaintea dietei noua lege militară, în care nădăjduesc că vor fi introduse postulatele naționale maghiare, ce le-a ridicat și le-a fixat el într'un memorandum pe care și acum îl susține. A și spus Apponyi, că decă guvernul nu va ține seamă, în noua lege, de cererile lui, n'are să-l mai sprijinească, și atunci are să se încerpă adevărata luptă în jurul reformelor militare.

Vorbirea lui Apponyi pare însă că în loc de a mulcomi spiritele obstrucționistilor, le-a înflăcărat și împintenat și mai mult. Căci etă ce se întâmplă: În ședința de Joi, luă cuvântul faimosul Ugron, care printr'un discurs înflăcărat a combătut cu succes politica de întârziere a lui Apponyi și a declarat, că nu există o soluțiune a cestiunii fără de recunoșterea drepturilor limbei maghiare în armată, și obstrucția nu va desarma. Decă opoziția, dice Ugron, ar părăsi terenul de luptă acum, ea n'ar dobândi în viitor nici un rezultat. „Câtă vreme nu vom avea garanții despre aceea că drepturile națiunii au să se valideze, luptăm înainte și nu dăm arma din mână.“

Se dicea și se nădăjduia din partea celor cari ar dori să se isprăvescă odată cu stările acestea critice și la culme incurcate, că Apponyi s'a determinat a lua cuvântul, pentru-ca să îndemne pe ministrul Khuen-Hedervary a face declarațiune liniștitoare. Acesta însă n'a vorbit și se crede că nici n'are să vorbească în curând, căci „de-ocamdată“, n'are ce spune, ci lasă pe cei cu gura spartă să vorbească înainte, el păstrându-și rolul de până acum, a face rezistență pasivă, cum făcuse și Coloman Szell.

Intr'aceea se svonesce, că mâne poimâne are să se întâmple totuși ceva pentru împedirea situațiunii. Ar fi în pregătire tratări între diferitele partide pe baza unui proiect, care să mulțumescă pe toți. Anume, s'ar prezenta dietei un proiect de rezoluție prin care guvernul să fie invi-

tat, că în noua lege militară să introducă propozițiunile lui Apponyi privitoare la armată. Un diar guvernamental scrie, că opoziția poate să fie liniștită, deore-ce în viitor orî care deputat, care aspiră la mandat, e dator să ia angajamente formale că va lupta pentru realizarea aspirațiunilor naționale în armată.

Curioasă modalitate de „limpedire.“

Nu numai în Ungaria, ci și în Austria spiritele sunt în continuă agitațiune. Aici ies Cehii și Polonii pe plan cu revindicațiunii naționale. Diarul „Narodni Listy“, organul tinerilor cehi, scrie într'unul din numerele sale din urmă:

„Decă ministrul președinte Koerber, până la convocarea „Reichsrath“-ului, nu isbutesce să readucă pacea printr'o sinceră îndeplinire a postulatelor politice și culturale ale poporului ceh, atunci el se va împedeca în parlament de mari buturugi și nu va pute face un pas înainte, ca și colegul său Khuen-Hedervary din Budapesta. Nimic: nici alegeri nouă, nici guvernarea cu paragraful 14 nu-i va ușura situațiunea. Numai un mijloc există și numai un sfat îi putem da: trebuie să împace popoarele nemulțumite. În Ungaria se fac concesiiunî Maghiarilor în cestiunea sporirii contingentului de recruți, ei vor dobândi ceea-ce cu atâta îndărgire reclamă Kossuth, Poloni. Barabas și Apponyi. Ei bine, cercurile militare competente să o scie: Ceea-ce, în armată și din punct de vedere național, li-se dă Maghiarilor, aceea trebuie să se dea și celorlalte naționalități negermane ale monarchiei, Cehilor și Polonilor, — sarcini egale, drepturi egale.“

În spiritul acesta scriu și foile polone și toate diarele slave din Austria, și de sigur, că ceea-ce reclamă aceste foi și popoarele, cari le reprezintă, nu contribuie de loc la descurcarea mării incurcături.

† Leo XIII.

Era de prevădută, că bătrânețele adânci ale papei Leo XIII nu vor pute eși biruitoare din bôla numită pneumonie (aprinde de plămâni), de care un bărbat mai tânăr ușor s'ar fi vindecat prin îngrijirile cele mari ale doctorilor.

Șesșeprecede zile s'a luptat papa cu mórtea, și înșiși doctorii nu mai sciau, ce să credă despre puterea extraordinară a acestui bătrân de aproape o sută de ani, așa că unul din acei doctori a dis în cele

din urmă că se pôte, ca papa să trăiescă încă câteva luni.

Disa acesta a doctorului publicată în numărul trecut de Duminecă nu s'a adevărit. În noptea de Sâmbătă spre Duminecă Sfântul Părinte nu și-a închis ochii. Duminecă îi venia tusa convulsivă, ér bulionul (zama de carne), din care mai înainte tot sorbea câte o linguriță, acuma nu-i mai plăcea. Nici vinul de Tokaj atât de înțăritor și din care i-a trimis Maiestatea Sa Francisc Iosif mai multe sticle de cînste, nu-l mai putea gusta.

Noptea de Duminecă spre Lună a fost éráși grea pentru sfântul Părinte. Lună dimineța doctorul Lapponi, vechiul medic al papei, a anunțat plângend cardinalului Oreglia, că se apropie sfârșitul papei. Repede au fost chemați toți cardinalii prin telefon și împreună cu ministrii țerilor străine, cari sunt acreditați pe lângă Vatican, s'au adunat în camera pontificelui și fie-care i-a sărutat mâna, ér Leo XIII și-a ridicat cu mare greutate mâna și i-a binecuvîntat dicend: „Acesta e binecuvîntarea mea cea din urmă! — Las în grija voastră biserica!“ — Toți cei de față au primit binecuvîntarea în genunchi și suspinând.

Lună la 11 ore înainte de amedzi sf. părinte și-a mai deschis odată ochii și s'a uitat în jurul său, însă n'a mai putut dice nimica. Atunci cardinalul Serafin Vanutelli, marele penitenciar, a început să rostescă rugăciunile din ciasul morții. Lună în 20 Iulie la orele 4 și patru minute după amedzi papa și-a dat sufletul în mâinile Creatorului, fiind în etate de 93 ani 4 luni și 18 zile, în al 70-lea an al preoției, al 60-lea al episcopiei și al 26-lea al pontificatului.

Trupul lui Leo XIII a fost îmbalsamat, îmbrăcat în odăjdii și pus pe catafalca în biserica sf. Petru, unde în prima zi au venit 40,000 de ómeni spre a-l vedea și a se închina pentru sufletul lui.

Tóta averea sa, până și suvenirile scumpe de aur și pietri prețioase le-a lăsat bisericeii, spunend în testament, că neamurilor sale le-a dat ce li-s'a convenit fiind încă în viață.

Mórtea lui Leo XIII a stîrnit jale mare în biserica apuseană dér l'au jelit și cei ce nu îi erau fii lui sufletesci, cum e împératul Germaniei, care e luteran, regele Angliei, care e Anglican. Amendoi au trimes cardinalilor telegrame de jale. Asemenea telegrame au mai trimis și alți domnitori, între cari Țarul Rusiei, Sultanul din Constantinopol, șahul Persiei, kedivul Egiptului, guvernul Japoniei. Cel dintăiu, care și-a exprimat jalea pe cale telegrafică, a fost M. Sa Francisc Iosif.

Causa, că jalea a fost generală, este fiind-că Leo XIII a fost omul păcii, care n'a forțat lucrurile, ci a căutat să le împace cu blândeță și înțelepciune. La

mórtea sa, afară de Franța, cu tóte celelalte țeri era în cea mai buna armonie.

Vaticanul, unde locuesce papa este un conglomerat de zidiri cu 11,246 de săli (odăi) mari și cu grădină, unde papa se plimba din când în când cu trăsura. În această grădină venia în timpul său liber și cultiva florile și o vișoră de struguri aleși, din cari storcend vin, trimitea din el câte un poloboc la câte un cardinal sau mănăstire, spre a-și arăta prin această deosebita atențiune. Într'o parte deosebită a grădinei erau caprele, pe cari i le-au făcut cînste locuitorii din satul Carpineto, numit așa fiind-că acolo sunt mulți carpiți (cum sunt și în limba românească sate cu numele Cărpiniș). În satul acesta s'a născut la 1810 Ioachim, Pecci care fiind ales papă a luat numele de Leo XIII. Tatăl său era conte și colonel. Ioachim a fost al 6-lea fiu din șapte. Locuitorii țin multe capre și au creșut, că-i vor face bucurie papei, decă îi vor face cînste din ceea-ce aveau și ei. În adevăr papa s'a bucurat de cînstea consătenilor săi și caprele dăruite de ei le ținea în grădină, ér din când în când bea câte un pahar de lapte de la ele.

Înmormântarea se va face după 9 zile, ér în ziua a 40-zecea se adună cardinalii să alege un nou papă.

Cine va fi noul ales, nu se pôte sci. Se vorbesce mai mult de cardinalii Rampolla, Goti și Vanutelli, toți italieni. De 400 de ani papii s'au ales numai din națiunea italiană. Cardinali alegători sunt 60.

Despre ceremonialul înmormântării diarele străine ne dau următoarele deslășiri. Trupul papei după ce a se îmbalsamază, este lăsat trei zile în Vatican, apoi se transportă într'o capelă din biserica sf. Petru. (Biserica sf. Petru este tocmai lângă Vatican și este cea mai mare biserică din lume, putend să încapă în ea 80,000 de ómeni.) Aici se aședă întâiu într'un cosciug de lemn de cipru, fața și mâinile repausatului se acoper cu pânză albă, ér corpul întreg cu o învelitoare de mătase roșă și cosciugul se închide. Cosciugul de cipres se pune apoi într'un al doilea cosciug de plumb, pe care se află gravat numele papei și data când a fost ales papă împreună cu data când a murit. Acest al doilea cosciug se pecetluiesce de către cardinalul Camerlengo și se pune în al treilea cosciug, apoi se ridică cu un scripet și se aședă în cripta din perete, unde va sta până i-se va găti mormântul definitiv în biserica S. Ioan în Lateran. De obicei ține câte un an până ce corpul papei se aședă în mod definitiv spre vecinică odihnă.

Pentru odihna sufletului se țin liturghii în tóte bisericile catolice nouă zile în șir. În biserica sf. Petru se țin în ziua dintăiu 200 de slujbe, a doua zi 100. Șapte zile stă în mijlocul capelei catafalcul de jale încunjurat de 20 de făclii

bulevarde. Aceste 5 părți sunt: Cremlinul, Kitaiigord, Bielijdorod, Zemlianoigorod și foburgurile.

Cremlinul este partea istorică cea mai veche și întărită cu ziduri albe, gróse, presărate cu turnuri înalte și solide, construite în 1533.

În interiorul acestui spațiu vast sunt cele mai mărețe construcțiunii, palate, magazinuri și monumente naționale.

Caracterul național al orașului este estra-ordinară. Moscova este singurul oraș din Europa, în care se găsesc reprezentanți ai tuturor naționalităților de pe glob. La tot pasul întâlnești aci Ruși în costumul tradițional, cu șapca în cap, haina lungă strînsă la mijloc și cisme în picioare, cu barba lungă și perul netuns. De asemenea întâlnești Tătari, Kalmuchi, Turci și Greci cu fesul roșu, Persani cu înalta lor coafură neagră făcută din piele de óie, în formă cilindrică: și alte diferite națiuni curioase, atât prin limbă și costumul lor, cât și prin obiceiurile ce au.

Rolul însemnat atât politic, cât și comercial, orașul acesta a început a-l avea

de prin anul 1147, sub marele duce Sviatoslav. La 1325 metropolitul Petru și-a mutat reședința aci, unde fu construită și prima catedrală a Moscovei Uspenskaia-Sobor (1326.) Esemplul metropolitului fu urmat de marele duce Ivan-Danilovici-Calița, care, cu începerea anului 1333 a fost recunoscut ca Chan, șef al Rusiei. Ivan Calița întări orașul pentru rezistență, dându-i numirea Cremlin, ceea-ce ar însemna cremene, tării (silex.)

Sub Dimitrie Donscoi, în 1365, orașul a fost asediat, dér fără rezultat, de marele duce Olgerd al Lituaniei, care neputându-l lua, i-a dat foc. A fost devastat de mai multe ori de către órdele mongole și chiar ars, dér din nou edificat.

Orașul se dezvoltă însuși în tóte direcțiunile și înflori numai sub domnia Knézului Ivan al III-lea Vasilievici (1462—1505), care făcu din Moscova centrul activ al imperiului moscovit. El construi multime de monumente, palate și catedrale pentru arhitecți italieni, chemați anume prin acest scop. Deja în anul 1520 orașul avea 45 mii de case și un nesfârșit număr de frumoase monumente naționale.

Cremlinul (Kreml), numit altă-dată și „Castelul întărit“, este situat în mijlocul orașului, pe o colină mai înaltă cu 40 metrii, de unde privirea domină împrejurimile și în care loc se află grămădite tóte suvenirile din trecutul acestui oraș și ale națiunii ruse. Acesta este un loc sacru pentru toți Rușii. Țarii chiar și astăzi își primesc consacrarea religioasă (ungerea) aici. Cele 40 de clopote din faimósa clopotniță a lui Ivan Velikij, dintre care unele de o mărime colosală, sunt cele dintăiu cari anunță poporului, că Țarul a luat în posesie tronul părinților săi. Un proverb rusesc dice: „Numai Cremlinul e mai sus decât Moscova, și decât Cremlinul numai cerul este mai sus.“

Partea acesta a Moscovei se mai numesce și Vechiul Cremlin (un fel de fortăreță în formă de triunghiu neregulat) cuprindend un întreg cartier al orașului. O nesfârșită îngrămădire de biserici, de palate și de monumente naționale, încungiurată de un puternic zid de cărămidă, vărut, înalt, până la 20 metrii și aproape 2 kilometrii lungime, cu 21 turnuri zidite de-asupra lui, la anumite distanțe.

Se pătrunde în Cremlin prin 5 porți foarte curioase, atât prin stilul construcțiunii lor, cât și prin suvenirile istorice.

Prima este porța Spaskia (a Mântuitorului) spre răsărit, împodobită cu un turn gotic înalt de 65 metrii, care are de-asupra vulturul Rusiei (marca țerii). Partea de jos a acestui turn a fost construită la 1491, cea de sus la 1626. Césornicul ce se găsește aci, datéză din timpul lui Petru cel mare. De améndoș părțile intrării se află câte o mică bisericuță; ér în partea de sus a porții este icona Domnului Christos, adusă din Smolensk în 1647 de către Țarul Alexe Mihailovici. Această sfântă iconă este tot ceea-ce Rușii consideră mai sfânt în Cremlin, prin minunile ce a săvêșit, mai ales pe timpuri de restriște. O candelă scumpă, atârnată de un lanț de argint, arde neîncetat, sus, în fața sfântului chip. Țarul Alexe a ordonat ca toți ómenii ce vor trece pe sub această porță, să-și descopere capul, în respectul către iconă. Lucrul acesta se face chiar și acum.

Porța Nicolae, cu turnul ei minunat, construit tot la 1491, a cărei numire revine de la iconă în mozaic, a sfântului

de ceară galbenă. În ziua a noua unul dintre cardinali ține cuvântarea funebră cu care apoi se încheie ceremoniile. Apoi cardinalii înconjură catafalcul, îl cădlesc și stropesc cu aghiasmă, se fac rugăciunile mortului (prohodul) și se cântă cântecele de jale, cari se sfîrșesc cu cuvintele latinesci „Requiescat in pace!” (Odihnescă în pace!), la care se răspunde: Amin! Amin!

Expoziție culturală în București

În luna Septembrie a. c. se va ține în București al doilea congres al Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor.

Cu această ocaziune se va organiza și o expoziție culturală, care, pe lângă caracterul special științific, va îmbrățișa și celelalte ramuri ale activității noastre, căutând să dea o oglindă cât mai completă a întregii noastre cultură în decursul veacurilor și până astăzi.

Acastă din urmă sarcină revine în special secțiunii retrospective din expoziție, clasa XII.

Asupra acestei secțiuni și în vederea unei cât mai splendide reușite a ei, ne permitem a atrage binevoitoarea atențiune a celor de drept, cu încredere că din toate părțile ne vom bucura de luminatul concurs al tuturor acelor, al căror prim gând este propășirea neamului și dezvoltarea sentimentului iubirei de patrie.

Astăzi mai ales, când încrederea în noi înșine și simțul național s'au deșteptat; când mândrii de trecutul nostru privim cu liniște către un viitor mai frumos, așă, este timpul și datorită noastră să reinviem și trecutul civilizațiunii noastre, fără de care existența unei națiuni civilizate nu se poate închipui. Căci vechimea vieții intelectuale a unui neam se măsoară după monumentele culturale ale lui, întocmai cum, după inețele din trunchiul, se numără vârsta unui stejar.

Și decă mai mult s'a făcut până acum în celelalte ramuri ale activității noastre, apoi puțin, prea puțin ne-am interesat de moștenirile lăsate de strămoșii noștri.

Din producțiunile artistice ale vremurilor trecute nu ni-au rămas decât foarte puține probe și acestea sunt pe cale de a se risipi și pierde din cauza nepăsării generale.

Atențiunea noastră trebuie îndreptată asupra acestor bunuri naționale, a căror înaltă menire este de a redeștepta și întări simțul artistic și iubirea trecutului nostru.

Aceste rămășițe trebuie adunate

și păstrate cu sfințenie, ori cât de modeste ar fi și ori cât de neinteresante ar păre cercetătorului superficial. Nu este hrisov, manuscris sau imprimat vechi, nu e țesătură națională, nu e piatră sculptată sau lemn cioplit, nu e monedă, giuvaer, armă sau în fine ori-ce obiect vechi, ori cât de simplu ar păre el, care să nu-și aibă însemnătatea sa ca document pentru reconstituirea trecutului nostru.

Salvarea acestor uitate dăr neprețuite fărîmături ale bogățiilor artistice și ale culturii de odinioară, este o sfântă datorie nu numai pentru instituțiile speciale ale statului, dăr și pentru fie-care Român. Să căutăm dăr prin neobosită cercetare și asiduă colecționare, să reparăm greșala adusă până acum și adunând verigă lângă verigă să refacem lanțul cel lung al vieții noastre culturale. Și fără discernământ deocamdată, să culegem tot, rămânând ca în urmă numai să se deosebescă adevăratele lucruri artistice de acele cu simplu interes cultural.

Expoziția retrospectivă este o primă încercare în acest sens. Ea nu poate ave pretențiunea să fie completă și absolut metodică: ea va fi însă inițiatore, deșteptând interesul în această direcțiune și aducând tot de-odată o frumoasă pildă de îmbucurătoare rezultate ce se pot obține chiar cu mijloce foarte modeste, atunci când bunăvoință și entuziasmul le înlocuiesc cu prisosință.

Convinși fiind, că se va aprecia după cum se cuvine înalta menire patriotică a acestei mișcări, apelăm la toți, rugându-i să binevoiescă a ne da tot sprijinul, pentru-ca expoziția retrospectivă să corăspundă scopului propus.

Rugăm dăr să ni-se facă cunoscut, cari sunt colecțiunile sau numai obiectele ce se găsesc în posesia ori cui și pe cari ar binevoi să le spună.

Cu această ocazie, negreșit, mulți vor pute revisui hărțile de familie și toate celelalte obiecte transmise prin moștenire de la părinți și spre a lor surprindere chiar s'ar pute să afe reminiscențe, cari de sigur ar merita o sorte mai bună decât uitarea, căreia sunt date.

Acăsta în special pentru descendenții persónelor, cari au jucat un rol în mișcarea noastră culturală.

Facem canoscut că s'a rezervat câte un loc până și acelor din ómenii noștri cari au jucat un rol cât de modest în dezvoltarea noastră culturală. Ori-ce obiect provenind de la ei, va fi spus cu recunoscință.

Portrete, memorii, manuscrite, cărți, instrumente etc., etc.

Presă română împărțind aceste idei întinsului cerc al cetitorilor săi și căutând să îndemne pe câți mai mulți să participe la Expoziției, de face operă patriotică, de care împreună cu noi fi vor fi recunosctóre și generațiile viitoare.

Comitetul expozițiunii retrospective.

P. S. Pentru ori-ce lămuriri și rezervări de locuri, a-se adresa d-lui profesor Dr. C. I. Istrati, Splaiul General Magheru. Nr. 2 București.

Festivitățile din Baia-mare.

Avis.

Pentru arangearea adunării generale a „Asociațiunii”, ce se va ține în 9 și 10 August a. c. în Baia-mare și pentru arangearea festivităților sociale, ce se vor da cu acea ocaziune, s'a constituit comitetul cu sediul în Baia-mare, precum și subcomitetele, seu secțiunile pentru conducerea și organizarea mai acurată a tuturor afacerilor.

Ne ținem de datorință a aduce la cunoscință On. public următoarele:

1) Comitetul de încuarterare s'a îngrijit de cuartire în hoteluri și case private, în cari cu rară gentileță s'a oferit ospitalitate pentru stim. noștri óspeți.

Rugăm deci pe acei domni, cari doresc a se folosi de mijlocirea comitetului de încuarterare, să se grăbescă cu înștiințarea, însemnând numărul persónelor și că în hotel seu la casa privată doresc a fi găzduiți? Adresa: O. D. Alesandru Breban preot în Baia-mare, (Nagybanya, Szatmar m.)

2) În 8 August la 3 ore p. m. va fi primirea comitetului central la gară. La 8 ore p. m. sera de cunoscință în restaurantele hotelului.

3) În 9 August la 8 ore dim. st. Liturghie în biserica parochială rom. gr. cat. La 10--11 ore ședința primă a adunării generale, după programul oficios, publicat de comitetul central.

4) Tot în 9 August la 1 1/2 ore din di, banchetul festiv. Prețul unui tacâm 5 corone. Bilete pentru banchet se vor libera din cancelaria comitetului arangiator, în hotelul orașenesc O. D. óspeți sunt rugați a avisa comitetul arangiator, decă doresc a lua parte la banchet. Adresa: cea de sub Nr. 1.

5) În 9 August sera la 8 ore se începe concertul. Programul se publică în diare, érá în sera concertului la cassă (noi l'am publicat deja. — Red.)

Prețurile: 1) Locuri de distincțiune: 6 cor. 2) Clasa I 5 cor. 3) Clasa II 4 cor. 4) Clasa III 3 cor. 5) Loc de stat 2 cor. 6) Galeria 4 cor.

Biletele sunt pentru persóne, de familie nu se liberăză și se pot presenta seu cumpăra în cancelaria comitetului arangiator, în hotel, în sera concertului la cassă. Adresa pentru primirea prenotațiunilor tot cea de sub Nr. 1.

6) În 10 August ședința a doua, după programul oficial. Inchiderea ședințelor. După aceea excursiune în corpore în li-

vadia „Szecheni” unde se ia prânz comun „à la carte”.

7) În 10 August sera la 8 ore se dá balul „Asociațiunii”.

Prețul de intrare 2 corone de persónă. Invitări speciale nu se fac. Bilete de familie nu se liberăză.

Bilete se pot cumpăra în sera balului la casa.

Va cânta capela musicală a lui Kristof din Bistrița.

8) În 11 August urméză excursiunile după programul, ce se va comunica în fóia ocașională din Baia-mare.

9) Sosirea trenurilor la Baia-mare 1) de către Viena—Budapesta—Sátmar la 10 ore din di și la 10 ore din nópte. 2) De către Brașov—Sibiu—Clușiu—Sélagiu—Deșiu la 3 ore p. m.

Baia-mare, 20 Iulie 1903.

Comitetul arangiator.

Invitare la concert.

Inteligența și tinerimea română academică din comitatul Sătmarului, cu concursul domnișórelor: Virginia Gall, Anuța Oniț, Lucreția Mureșianu, Valeria Isac, și a domnișórelor române din Sătmar, precum și a junimei academice din districtul Năsăudului și din alte părți, aranjază un concert în Baia-mare, la 9 August 1903, în sala festivă a hotelului orașenesc, din ocaziunea adunării generale a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român.

Începutul la 8 ore sera. Prețurile de intrare sunt arătate în „Avisul”, care cuprinde ordinea și dispozițiunile generale pentru toate festivitățile.

Programul concertului.

I. Corul vocal al tinerimei academice cu piesele: a) „Veselia”, cor bărbătesc din opera Lucreția Borgia, de Donizetti; b) „Sai române. sai în joc”, de T. Cerni.

II. Pian, de d-șóra Lucreția Mureșian.

III. a) „Santuzza” din opera „Cavalleria Rusticana” de Mascagni; b) „Vals” din opera Romeo și Iulia, de Gounod, cântate de d-șóra Virginia Gall, cu acompaniament de pian.

IV. „Rhapsodie roumaine” de Lubic, pian, de d-șóra Valeria Isacu.

V. „Staccato Polca”, de Richard Mulder, cântată de d-șóra Ana Oniț acompaniată la pian de d-șóra M. Oniț.

VI. Cor mixt, cu piesele „Dobrogeana” și „Rămas bun codrului” de Mendelsohn. — Pausă.

După paușă.

VII. „Doina” din opera Marióra, de Herman Kirchner, cântată de d-șóra Ana Oniț, acompaniată la pian de d-ra M. Oniț.

VIII. „Ballada I. G. Moll” de Chopin pian, de d-șóra Valeria Isacu.

IX. „Romanța” doină de * * * cântată de d-șóra Virginia Gall.

X. „Duete” cântate la vióră de d-nii Alexandru Rusu și Vasiliu Bașiota.

XI. Arie clasică și alta națională, cântate de d-șóra Lucreția Mureșian.

Nicolae, protectorul marinarilor, ce este deasupra porții.

La 1812 Francesii voind a pătrunde în Cremlin și neputând dărma porțile, și-au închipuit că scoțând icóna acăsta din locul ei, vor pute găsi o intrare liberă, însă cu toate silințele depuse, n'au putut mișca icóna din locul ei.

Celelalte sunt: pórta Troitschiio (S-ta Treime) în spre apus, pórta Borovitschiia spre mēdă-di și pórta Tainitskiia, pe sub care se merge numai pe jos, trásurile fiind oprite.

În Cremlin.

Dintre monumentele mărețe, istorice și religioase cuprinse în Cremlin, ne mărginim a nota pe cele următoare:

Mănăstirea Voznesenskiij (de călugărițe), fondată în anul 1289 de Eudoxia soția marelui duce Dimitrie Danskoi, care se retrase aci după mórtea bărbatului seu. Biserica mare a acestei mănăstiri este zidită de la 1407 până la 1767, o frumsețe rară, avēnd 5 turle aurite.

Sunt înmormântate aci 38 mari ducese și țarine în cosciuge scumpe, unele păstrate în firizile zidului, ér altele sunt afară, pe

lângă zidurile interioare ale bisericii, învelite cu postav roșu.

Vestmēntăria mănăstirei posedă lucruri și obiecte vechi, a căror valóre nuse poate calcula.

Alături se găsesc și biserica „Sfânta Ecaterina”.

În mănăstirea acăsta mai este și biserica „S-tul Mihail”, compusă din două corpuri bisericesti suprapuse. În cea de sus este icóna scumpă a sfântului Gheorghe, omorând balaurul (armele Moscvei) și alte icóne sfinte mult apreciate de Ruși.

În apropierea mănăstirei se află palatul Nicolae, ridicat de Ecaterina a II-a pentru metropolitul Platon, locuit mai târziu de împăratul Nicolae I. Aci s'a născut imperatorul Alexandru al II-lea. În fața acestui palat, în spre uedă-di, se află monumentul ridicat acestui imperator (Alexandru al II-lea), inaugurat la 1893) Statua colosală a împăratului é făcută din bronz, ridicată pe un pedestal sub un baldahin. Înălțimea totală é de 35 metrii, răqimēndu-se pe 16 colóne de bronz, grupate câte patru de fie-care parte. În jurul monumentului este o galerie lungă de 36 metrii pe

40 merii lărgime, cu turnulețe la capete, și al cărei interior este construit în plăci de mozaic de Veneția, reprezentând pe unii suverani ruși.

Alături de palatul Nicolae este o mănăstire, Tșudor, de călugări fondată la 1365 de metropolitul Alexie (Sfântul). Acolo este vechea reședință a metropolitului Moscvei. Țarul Vasile s'a retras în acăsta mănăstire, după abdicarea sa la 1610. Un alt Țar, Dimitrie, a viețuit aici mulți ani, sub numele de monachul Grigorie, înainte de ași arăta pretențiunile la tron. Sinodul din 1667 contra patriarhului Nikon, s'a ținut în acăsta mănăstire. Copiul Țarului Ivan al IV-lea, Țarul Alexie, Petru I și imperatorul Alexandru al II-lea au fost botezați în acăsta mănăstire.

Sunt aici mai multe biserici: una cu hramul sfântul Alexie (1483) în care se păstrează într'un cosciug de argint móscele sfântului, întregi. Biserica s-tul Mihail (1504) are murale interesante. Aci se află și o Evanghelie scrisă de sfântul Alexie, de foarte mare valóre.

În cimitirul acestei mănăstiri sunt

mormintele multor metropoliți, episcopi, chan și principii ruși.

Clopotul cel mai mare din lume.

Spre apus de piața numită „a Țarului”, jos, dinaintea clopotniței Ivan Veliky, pe un soclu de granit se află clopotul cel mai mare din lume, Țaro-Colacol. El cântărește 201,925 kilograme. Are aprópe opt metrii înălțime și 20 metrii împrejur. Grămădiți unul peste altul ar pute încăpea sub el 200 ómeni. Grosimea lui la buzá este de 56 centimetrii. Pórta pe el mai multe inscripții și chipuri. Este spart. Bucata ruptă din el, înălță de aprópe 2 metrii, ce se află tot aci, s'a dovedit că atērnă 11 mii de kilograme.

Clopotul acesta este turnat din ordinul împăratesei Ana, în 1735, de turnătorul Teodor Matorini din Moscva. A fost vătēmat de foc în anul 1737, când s'a și spart. Aprópe 100 de ani a stat sub pământ. A fost scos de sub dărîmături în anul 1836 din ordinul Țarului Nicolae I și aședat unde se vede ađi.

(Va urma.)

XII. Cor bărbătesc: „Ceasul rău“, baladă de V. Alexandri, muzică de V. Robchievic.

Baia-mare, 20 Iulie 1903.

Comitetul aranjator.

Din Năsăud.

— O volnicie revoltătoare. —

— 22 Iulie 1903.

Onor. Domnule Redactor! Mă grăbesc a vă aduce la cunoștință o veste, care va strânge inima și pumnii tuturor aceluia, care au și numai cel mai vag sentiment de interes față de institutele culturale grănițerești. E vorba de o nouă nelegiuire, de un nou atac, de una din loviturile din urmă, ce adversarii neamului îndemnați de fiul lui degenerați au aplicat cu multă ne- trebnicie drepturilor noastre.

Să știe, că unicul drept de sémă ce a rămas fondurilor grănițerești e, ca comisiunea acestor fonduri să alégă personalul didactic al școlilor susținute din acest fond. Întâia-ora a fost călcat acest drept atunci, când devenind vacantă catedra de profesor pentru științele naturale, directorul suprem din Clușii a impus provisor pe d-l I. Prodan, în contra voinții comisiunii fondurilor și în contra statutelor aprobate de Maj. Sa. Trebuind să cedeze comisiunea, fiind-că altă persoană pentru acest studiu nu avea, d-l Prodan a fost luat de-ocamdată în slujbă, întâi cu salariu pe lună (câci pe lunile de vară nu era plătit) și apoi din motive de generozitate i-s-a dat salariu anual. Fiind d-l Prodan străin de noi, tot-deuna a fost ales numai provisor și i-s-a spus și a recunoscut însuși, că nu are alte preten- sionii față de gimnaziul nostru.

În anul acesta urma să se publice concurs pentru ocuparea definitivă a catedrei de științele naturale, fiind-că în acest an absolvase cursurile tinerul, care anume a fost trimis de fonduri — la cererea expresă a directorului suprem — cu stipendiu estra-ordinar la universitatea din Clușii, pentru științele naturale. Comisiunea fon- durilor a și luat dispozițiunile, pentru a-se face această alegere, când sosi ca un trăs- net din senin la direcțiunea gimnaziului (par-că ea ar fi forul competent!) o scri- sore a directorului suprem, în care se spune, că „în urma raportului directorului gim- nazial (Gheție), cumcă d-l Prodan a făcut cenzura și intenționează a depune la tómnă și examenul pedagogic, având d-l Prodan calificatiunea, care până acuma i-a lipsit, concurs să nu se mai scrie, ci cate- dra să fie ocupată definitiv de acest domn.“

În fața acestui act de ne mai pome- nită volnicie și de estra-ordinară gravitate, în fața acestui precedent cu urmări incal- culabile, așteptăm ca comisiunea fondurilor să fie de o energie extremă în apăra- rea drepturilor ce i-s-au încredințat spre bună păstrare, așteptăm ca membrii din comitetul grănițereșc să fie la culmea che- mării lor, așteptăm ca întegă populațiunea românească din ținut să sară ca un singur om în apărarea drepturilor sale celor mai sfinte, așteptăm să tragă la răspundere pe liferanții de umilire și nedreptățire.

Vom reveni.

T.

SCIRILE DILEI.

— 12 Iulie v.

Zidirea unei biserici. Din *Chimi- telnicul-de-Câmpie* ni-se scrie, că poporul din acea comună a început să se gândescă serios la ridicarea unei biserici noi. Spre scopul acesta și la inițiativa curatorului bis. s'a întreprins o colectă de oferte, care până ađi face 5378 cor., din care sumă 884 cor. sunt subscrise de femei prin d-șorele Maria V. Maior și Elisa Harșianu, care au umblat mai multe ăile de arên- dul din casă în casă. — Dumneșeu să ajute.

Adunarea desp. Hida-Huedin al „Asociațiunei“ s'a ținut Dumineca trecută în Ciucea. După cum scrie „Răvașul“ din Clușii, a fost o serbare frumoasă. În bise-

rică a slujit s. liturgie protopopul din Morlaca Ioan Pop și doi preoți: Truța și Agrișan. A predicat foarte frumos d-l pro- topop despre familia creștină și legă- tura sfinteii căsătorii. După prânș's'a ținut adunarea în biserică. Președintele Ioan Pop, protopop a arătat încuvântul de des- chidere cum-că numai învățătura, cartea românească, a mântuit și poate mântui pe Românii din Ardeal. S'a făcut apoi darea de sémă despre lucrarea comitetu- lui. Învățătorul Dem. Zah. din Nireș a vor- bit apoi frumos despre hărnicie și despre pomărit. A vorbit foarte frumos Dr. Amos Frâncu, avocat în Clușii, arătând popo- rului ce rost are „Asociațiunea“ și adu- narea de ađi. Pagubă că n'au fost mai mulți țărani, să audă frumoșele cuvinte și bunele învățături. La banchet a toastat frumos protopopul Ioan Pop, protopopul Dr. Dăianu, Dr. Frâncu, Domocoș, preot gr. or. în Bratca, Podóba și învăț. Cipon.

Condamnat. D-l Gheorghe Drăghiciu culegător tipograf, care după cum se știe a fost condamnat la tribunalul din Brașov la 1 lună închisore de stat și 100 coróne amendă, a apelat la tabla regescă din T.-Mureșului. Acesta în ședința sa de la 1 Iulie a confirmat sentința tribunalului din Brașov. — Condamnarea acesta este în legătură cu afacerea cunoscută de la 3/16 Maiu 1902, când cu încoronarea monumentului lui Andrei Mureșianu.

Regele Carol a exprimat cardinalu- lui camerling Oreglia, printr'o lungă tele- gramă, condolențele sale și durerea ce re- simte pentru mórtea Papei Leo XIII.

Legea comunală în românește. A apărut „Legea comunală“ (art. 22 din an. 1886) ediția II, edată de Pavel Rotariu, avocat în Timișóra, revăđută de nou și înăvuțită cu: a) decisiunile principale aduse din partea supremului for adminis- trativ (Közizgatási biróság), b) un estras din legea art. 26 din 1896 și c) un estras din ordinațiunea minist. de int. numărul 126.000/1903, despre afacerile interne în oficiile comunale, despre lucrurile private, care le pot săvârși notarii comunali, și des- pre competențele lor. Opul cuprinde 10 cöle de tipar 8° pe 164 de pagini, costă 1 cor. plus 5 bani porto simplu, de un exemplar recomandat 30 bani. Se póte procura de-ocamdată la autor: P. Rotariu avocat în Timișóra-Fabric. Cei ce procură mai mult ca deșce exemplare, plătite, ca- pătă 20% din preț rabat. — Librării ca- pătă 25% rabat.

Comerțul Ungariei cu România. Ministrul de comerț al Ungariei a pu- blicat datele statistice asupra comerțului exterior al Ungariei în cursul anului 1902. În ce priveșce comerțul cu România el se urcă la cifra de 30.716,304 coróne, din- tre care 17.919,602 coróne represintă mă- furile exportate din Ungaria în România 12.796.702 coróne mărfurile importate din România în Ungaria în cursul anului 1902. Între principalele articole pe care România le-a exportat în Ungaria figuréză: Porumb pentru 3.009,870 coróne, grâu pen- tru 2.187,232; lână brută nespălată pentru 1.014,720; pește prospăt, pentru 918,450; lemne de construcție pentru 891,281; le- gume și fructe pentru 813,758; miei, pen- tru 703,400; dóge pentru 657 mii 846; uleiuri minerale brute, pentru 525.150 co- róne. În schimb România a importat din Ungaria ca principale articole pentru co- róne: 1.940,314, mașini și părți de mașini; 1.597,200 cai pentru călărie; 1.213.856, piei de bou, brute, uscate séu sárate; 1.454,864 fier și articole de fier; 515,295, lemne de construcție; 586,126, saci pentru cereale, pânză de saci și fire de iută; 333.648, pluguri și piese de pluguri; 412.127, legume și fructe; 422.096, cânepă melițată; 238.429, cărbuni de pământ; 229.656, ape minerale naturale. La import figuréză pentru 2.727,691 coróne și lemne de brad fasonate. Apróe întrégă acestă cantitate de lemne nu rămâne însă în țără, fiind transit adică trece prin țără la noi și e exportată prin porturile noastre.

Osândit fără de vină. Tribunalul r. din Deva a condamnat înainte de asta cu un an pe flăcăul Luca Jonescu inculpat de tâlhărie la șese ani temniță. Iovescu spunea și se jura pe tot ce are mai scump, că e nevinovat. Tóte în zadar. Dilele acestea s'a prezentat la tribunalul din Deva un tiner cu numele Simion Lojigan și a mărturisit, că el a făptuit tâlhăria, pentru care a fost condamnat Iovescu. Tribunalul a pornit cercetare.

Honorarul doctorului Mazzoni. Doctorul Gaetano Mazzoni, care împreună cu medicul lui Leo XIII., Lapponi, a în- grijit pe sf. părinte timp de 12 ăile, a primit pentru ostenețele sale o scrisóre de mulțumire din partea cardinalului Oreglia și un mandat de deșce mii de lire.

Școlile din Lugosii. Ni-se trimite la redacție Raportul VI al școlilor capitale ort. române de băieți și fetițe din Lu- gosii pe anul școlar 1902/903. Publicat de Gheorghe Joandrea învățător. În acest raport de 39 pagini, pe 2 1/2 foi d. Joan- drea publică o mică disertație intitulată „Școla și familia“ și nisce versuri în me- moria regretatului profesor din Sibiu Dr. Daniil P. Barcianu, împreună cu biografia lui. Corpul învățătoresc este compus din 9 persoane, dintre care 3 învățătore și o instructoră pentru lucrul de mână. Numé- rul elevilor înscriși: 164 băieți, 157 fete. Total 321.

Un tiner român, absolvent al cur- sului notarial din T.-Mureșului, caută apli- care ca ajutor de notar. Condițiuni mo- deste. Adresa: Ioan Lupșan, Marosvásár- hely, Széchenyi tér 55.

Din Serbia. Din Belgrad i-se scrie unei foi bucurescene, că regele Petru a pedepsit cu închisore de 30 ăile (fortă- réță) pe maiorul Marcovic și pe alți 22 ofițeri din diferite arme, care și-au permis să vorbescă de rău și să condamne pur- țarea colegilor lor, care au participat la asasinatul părechii regale sərbesci. Faptul a produs o vie senzație în cercurile din Belgrad.

Căđut dintr'un car încărcat cu lemne. Economul Petru Fărghetanu mer- gea alaltăeri cu un car de lemne din Si- nersig la Lipova. Petru ședea în vărful lemnului, ér hățurile le învărțise împreju- rul trupului séu. De-odată se spărie caii de ceva și își iau vânt. Fărghetanu a căđut între cai și fiind înfășurat cu hățu- rile, caii l'au tîrît până în Lipova, unde nisce ómenii l'au liberat dintre cai. Acuma era însă târđiu, căci Fărghetanu era sfășiat și sdrobot în mod înfiorător și își dăduse de mult sufletul.

„Slăbiciune și slugărnice“. În nu- mărul de la 22 Iunie (5 Iulie) al fóiei noastre am publicat o corespondență sub titlul acesta, în care se condamna fapta preotului unit Ludovic Marcuș din Mada- raș, care la înmormântarea unui notar român (Iosif Papp din Arded) a predicat unguresce. Fiul răposatului notar, d-l Iu- liu Papp, încercă printr'o scrisóre ce ne trimite, să scuze fapta numitului preot, ăicend, că deșca a luat iertăciunii în limba maghiară, a făcut'o pentru-că ar fi fost „inomis de lipsă“, căci la înmormântare asistenții au fost cea mai mare parte de naționalitate maghiară. — Argumentarea acesta schiópătă rău. Limba bisericeii ro- mâne fiind limba română, săvârșesc ade- vărât păcat aceia, care la astfel de oca- siuni își uită de datorii lor și pentru a face un hatir străinilor, cuvântéză în limba acestora. Ce exemplu dau ei astfel popo- rului și ce judecată póte să-și formeze lumea românească despre aceia, care fie la înmormântări, fie la alte ocațiuni solemne grăesc în limbă străină?

Dinți puși la vechii Romani. Fă- cându-se nisce săpături acum de curénd în Roma, s'a descoperit într'o criptă sub pământ scheletul unei femei, înmormen- tate acolo înainte de asta cu vr'o 2000 de ani. În gura scheletului s'a găsit o dăn- tură completă de dinți de aur. Va să ăică și pe timpul acela era obiceiul de a pune

dinți măestriți, deșca le cădea dinții ade- vărăți. Deosebirea este că acuma dinții măestriți se fac în tocmai ca cei naturali așa că nici nu-i poți cunoșce, că sunt imi- tație, pe când atunci îi făceau de aur.

Avis. Din cauză, că d-l Z. Butnar președintele societății cântăreților români „Psaltul“ lipsesc din Brașov, membrilor societății li-se aduce la cunoștință, că subsemnatul, până la reîntórcerea presi- dentului, este însărcinat cu conducerea agendelor societății, și deșca cineva are vre-o afacere față de societate, să bine- voiescă a se adresa la vice-președintele strada băilor nr. 40. — Brașov 24 Iulie n. 1903. Vasile Lăzurca-Lăzureanu, vice- președinte.

Petrecere. Tinerimea studiosă din Seliște aranjéză în ăiua de sf. Ilie, Dum- necă în 2 Aug. st. n. o petrecere de vară la care invită cu tótă stima p. t. public. Locul petrecerii: „Netedul“. La cas de timp nefavorabil petrecerea se va amâna pe Dumineca următoare. Invitări speciale nu se fac. — În numele tinerimii studioșe din Seliște: Ioan Lupăș, stud. în filoz.

Un popor, care se închină dracu- lui. Acest popor locuesce în Asia-mică și face parte din tulpina Yoziđă, din rassa evrească. Ei cred în doi Dumneșei, unul bun și al doilea rău. Cel bun, ăic ei, este așa de bun, încât și fără rugăciunile lor, numai bine le póte face, de aceea ei se închină mai ales la cel rău, ca să-l mai îmblândescă. Acest popor este de 2000 suflete și se ocupă cu tâlhăria, jefuind ce pot de pe la popórele vecine.

Care farmacie va fi deschisă? Duminecă în 26 Iulie st. n. de la óra 1 p. m. înainte până la óra 9 séra va fi deschisă în cetate numai o singură far- macie și anume farmacia lui Friedrich Stenner, str. Porții nr. 21.

La casa de tir ađi Sâmbătă va avé loc petrecerea ofițerilor cu musica mili- tară. Începutul la 6 1/2 séra. Intrarea gra- tuită.

La Gewerbeverein mâne, Duminecă séra concert militar. În cas de timp fa- vorabil în grădină. Intrarea liberă.

Adunarea despărț. Bistrița al „Asociațiunei.“

Bistrița, 21 Iulie 1903.

Onorată Redacțiune!

Românii noștri din Lechința-săseșcă și din împrejurimi, au avut frumoșă ăi cultu- rală în 19 Iulie a. c. st. n.

În sala ședințelor comunale, s'a ținut la 3 óre p. m., mai întâi adunarea gene- rală a despărțemintului „Bistrița“, al „Aso- ciațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“. Sala era înșesată de lume românească, preoți, inteligență mirenă, dame și popor.

În jurul mesei era aședat comitetul ceroual, constând din domni: Dr. G. Tri- pon, vice-președinte, d-l protopop Gh. Do- mide, Dr. A. Pop, Dr. G. Linul, domnii notari ai adunării Dr. Iulian Pop și Ni- culae Balan, teolog de Cernăuți.

Dintre cei de față amintesc pe d-nii: Mih. Făgărășan protop. din Teure, Gri- gore Pușcar, protopop din Beclean, Petru Cherestes, protopop în Buza, Ciril Negruț, capelan în Bistrița, d-l Vasile Balan, preot în Blașfalăul-superior și familia, d-l Cupșa preot în Foldióra și dómna; d-nii preoți: I. Boean, Grigore Rus, Rotar, Maierean, M. Baci, A. Cherestes, L. Papiu, E. Gor- don, Aug. Cherestes, Ioan Pop, protopop Nușfalău, I. Mihailă preot, Gh. Curtean, secretariul „Bistriței“, Emil Chiffa comp- tabil la banca „Corónă“, Groze Sever, preot cu dómna, apoi d-nii preoți: Andrei și I. Pop, I. Bărsan și d-nele, d-l Vișan și d-na, d-l Pașcu și d-na, d-l Campan, Hrior, Pop Gavrilă, T. A. Bogdan, învățător în Bis- trița, ș. a.

D-l v.-president Dr. G. Tripon, des- chide adunarea, prin o cuvântare medușă, care vi-o alătur aci. (Vom publica-o în nu- mărul viitor de Duminecă. — Red.

Vorbirea presidială a făcut bun efect asupra publicului.

D-l Sever Groze, preot în Herina și în Lechința, salută comitetul despărțământului în terminul călduros de bună-venire și mulțumesc de onoarea, ce li-s'a făcut Românilor Lechințeni, acestui popor s'era și începător.

D-nii Dr. Onișor, și Dr. Longin, fiind absenți, se aclamează de notari ai adunării d-nii: Dr. Iulian Pop, candidat de avocat în Bistrița, și Nicolae Balan, teolog de Cernăuți. Si se intră în ordinea de zi.

Raportul comitetului îl cetesce d-l Dr. A. Pop, medic în Bistrița. Din raport estrag următoarele date:

Pe teritoriul despărțământului se află: a) membrii fondatori 6. Cel mai nou e d-l jude de tribunal în pensiu Gavril Vêrtic din Bistrița. Apoi d-l Ioan Baciu și „Șoimușana“ din Șoimuș. b) Membrii pe viață 10. c) Membrii ordinari 29. d) agenturi 4 în B.-Prund, Monor, Șoimuș, Ragla. e) bibliotecă populară ambulante 5. (B.-Prund, Monor, Șoimuș, Bistrița, Ragla.) Aci însemn următoarele date: 1) Biblioteca din B.-Prund, a fost cetită în 1902 de 75 cetitori, 56 cărți. 2) la Monor: s'a cetit în 7 luni 75 cărți, de cătră 29 familii; 3) la Șoimuș s'au cetit în 4 luni 74 cărți, de 21 familii. 4) În Bistrița s'au cetit 116 volume de 26 familii.

În 1902 au fost publicate 3 concurse, à 20 corone, oferite de d-nii Dr. G. Tripon, Dr. G. Linul, Dr. V. Pahone. S'au distribuit două, al 3-lea, pentru stupărit, nu s'a distribuit nici în 1902, nici în anul acesta, din lipsă de concurenți.

Din raportul d-lui cassar Dr. D. Login estragem: Pe 1902 venitele au fost 1025 cor. 14 bani. Eșitele eră 1025-14 Cor. Datele mai remarcabile sunt între altele:

Contribuții benevole în scopul bibliotecilor populare pentru despărțământ: a) dela mai mulți 74 cor. b) dela „Bistrițiana“ 100 cor. c) dela Monor 36-20 cor., d) 3 premii à 20 cor. = 60 cor., toate pentru despărțământ, resp. p. bibliotecă. e) Proiectul de buget pe 1904 la intrate 500 cor., și la eșite eră 500 cor.

Membrii noi ordinari s'au înscris domnii: 1) Vasile Balan, 2) Alesandru Chereșteș, 3) Sever Groze, 4) Elia Gordon, 5) Dr. Iulian Pop din Bistrița, 6) Emil Chifta, contabil la banca „Corona“, 7) Nicolae Balan, teolog de Cernăuți, 8) Theodor A. Bogdan, zelosul învățator din Bistrița.

Er Membrii ajutători: 1) D-l Gavril Pop, papucar în Lechința, și 2) d-l Emil Chiffa a mai dăruit pentru o nouă bibliotecă la despărțământ 10 volume potrivite din frumoasa-i bibliotecă.

Disertațiune a prezentat pentru adunare harnicul învățator T. A. Bogdan. Dér nu s'a putut ceti, căci era să urmeze conferența d-nilor preoți tot în acel local, imediat după ședință.

Delegați pentru adunarea generală din Baia-mare s'au ales d-nii Dr. G. Tripon, Gh. Domide, protopop și Dr. V. Onișor. Aci mai amintesc, că s'a făcut în „Revista Bistriței“ propunerea cu privire la colecta crucerii pe teritoriul despărțământului. S'a lăsat în grija comitetului să chibzuiescă asupra propunerii.

La adunare au funcționat 3 comisii, una a) pentru înscrieri, compusă din d-nii: Gh. Domide, V. Balan, Sever Groze; alta b) pentru cenzurarea raportului: Dr. A. Pop, I. Balan, preot, I. Pop, protopop; a treia c) pentru cenzurarea socotelilor: Dr. G. Linul, Teodor Oltean, preot, Nechifor Buta, preot, Nicolae Balan, teolog.

După eshaurierea programei, d-l Dr. G. Tripon mulțumesc tuturor, cari în persoană și prin jertfa lor au contribuit la promovarea scopurilor „Asociațiunii“ și la buna reușită a adunării. Mulțumesc poporului săsesc din comuna Lechința și primăriei pentru buna și ospitală primire și încheie dorind tuturorora frățescă revedere la anul.

Adunarea generală mulțumesc presidiului prin d-l Dr. A. Pop, pentru buna conducere.

Imediat după lucrările despărțământului au urmat lucrările conferenței preoților

din 5 tracte protopopesce (Bistrița, Becleanu, Cristur, Buza, Budac).

S'era a fost petrecere cu dans. Societate mare, tineret mult, de-a dragul s'el fi văcut. Petrecerea a fost animată și a ținut până în ziua. Numai un inconvenient: sala de joc a fost și e prea mică. Domnii arangeri s'el se cegete la alt local pe viitor, căci petrecerile din Lechința trebuie să se ridice și să se înpoporeze, la nivelul petrecerilor din M. Ludoș și S. Reghin.

Gabius.

Act de mulțumită și apel.

„Corul bisericei române gr. or. din Brașovul-vechiu“ își permite a aduce pe această cale viile sale mulțumite autorului broșurei „Romana“ d-lui „tunar din Dumbrău Popa“, care a dăruit pe s'ema acestui cor un exemplar din această dragălașe și frumoasă publicațiune, în care se eternizează mândrul nostru dans național „Romana“ cu cele 5 ale ei figuri istorice. Acesta a făcut-o d-l autor din dragoste și deosebit interes față de corul sus amintit, care nu și-a pregetat a jertfi timp scump pentru a instrui pe membrii corului nostru în esecutarea esactă și precisă a figurilor din acest dans și, care cu dragă inimă a ostenit tot-déuna în mijlocul nostru pentru a-ne învăța și povțau.

Fiind-că exemplarul acesta din „Romana“ l'au destinat a forma basă la înființarea unei bibliotecă pe s'ema corului Brașovechenilor, ne luăm voie ca pe calea acesta să apelăm la generositatea publicului nostru românesc, și în deosebi a autorilor de scrieri românesce, rugându-i să binevoiescă a ne dăruî câte un exemplar din scrierile lor pe s'ema bibliotecă corului. D-nii cari vor avé bunăvoința a ne trimite pe calea acesta în realizarea scopului nostru sunt rugați a trimite opurile și cărțile d-lor la adresa: Dumitru Jaliu, culegător de litere în tipografia „A. Mureșianu“, Brașov.

Profit de ocașiunea pentru a aduce tot pe calea acesta mulțumirile noastre d-lui redactor Traian H. Pop, care a avut bunăvoința de a ne dăruî pe s'ema corului un exemplar din „Memorii“ din 1848/49 de Vasile Moldovan.

Brașov, 12 Iulie 1903.

În numele corului bisericei Sf. Adormiri din Brașovul vechiu.

D. Jaliu,
bibliotecar ad hoc.

Convocare.

„Reuniunea învățătorilor români Sălăgeni“ în anul acesta își va ține adunarea generală în ziua de 9 August st. n. în comuna Șilimeghiă (Sülelmed). La această adunare se invită cu onoare toți P. T. membrii fondatori, onorari, ajutători și părtinitori, precum și toți amicii școlii populare și înaintarii culturii populare.

Corpul didactic Selagian, respective membrii ordinari ai reuniunii cu deosebire sunt convocați unul-fiesce-care a participa la această adunare, unde se vor pertracta chestiuni de o importanță comună a corpului didactic, referitor ca edarea și redactarea unei foi pedagogice și pregătirea unui congres pedagogic al tuturor inv. români din patrie.

Fiind-că adunarea noastră am convocat-o în apropierea unor reuniuni vecine, dorim și sperăm, că confrății Sătmăreni, Chioreni și ai reuniunii Gherlane, ne vor face onoarea a-se prezenta.

Șimleul-Silvaniei, 1903 Iulie 14.

Vasiliu Olteanu, Ioan Hendea,
v.-președ. reuniunii secretar al reuniunii

Spre orientare: Fiind-că cu această adunare este împreună o petrecere de vară cu dans, invitările spre acest scop se vor trimite mai târziu — însă on. familii și alți interesați de a lua parte la petrecere, decât nu ar primi invitare separată, fi rugăm prin acesta a se privi de invitați. — Stațiunea calei ferate este în Șilimeghiă.

ULTIME SCIRI.

Viena, 24 Iulie. Sciri din Constantinopol spun, că agitația bandelor în Macedonia a luat din nou proporții mari. Din Sofia au plecat câte-va bande înarmate cu puci furate din arsenalul armatei. Turcia ia măsură față de această nouă mișcare. Inspectorul din Macedonia Hilmi-Pașa, a primit ordin din Constantinopol să se construescă de urgență linia ferată Ferizovic-Prizrend, la care actualmente lucră ziua și noaptea 3000 de omeni. Linia acesta e de-o mare importanță strategică într'un cas de război cu Bulgaria.

Neapol, 24 Iulie. Erupțiunea Vezuului continuă. Unul din torentii de lavă are o lărgime de 7 metri și înălțime de 1 metru. După calculele făcute, erupțiunea este abia la începutul ei și din zi în zi va deveni tot mai mare.

Literatură.

„Invățământul pentru nobilitarea sentimentelor“. Studiu pedagogic după Dr. W. Rein, A. Pickel și E. Scheller. De Gheorghe Joandrea, învățator. Editura autorului. Lugosi 1903. Tipografia Weiss și Sziklai 20 pagini. Prețul 30 filer. Comandele atât pentru această broșură, cât și pentru alte 7 broșuri tot din domeniul învățământului, scrise de d-l Joandrea, se pot face la librăria Coloman Nemes și A. Auspitz s'eu la Lugosi.

— „Balade populare“ de Avram Corcea. O broșură elegant tipărită de 137 pagini, conține o mulțime de poezii populare, cari caracterizează fantasia poetică a poporului nostru. Aceste poezii s'au cules de autor de la un lăutar din Bănat cu numele „Vicenție Micu“. Prețul broșurei e 1 cor. 60 bani plus 20 bani porto. Se poate procura de la tipografia A. Mureșianu, Brașov.

Pronosticuri asupra recoltei de grâu 1903.

Într'un articol precedent—serie „Conservatorul“ — am arătat probabilitățile asupra stărei recoltelor în lume și asupra prețurilor viitoare campanii; tot de-odată îndemnam pe agricultori să se ferescă de a da credință scirilor tendențioase ce se vor răspândi sistematic, în scop de a speria și de a-i face să dea pe prețuri de nimic rodul muncii și al ostenelilor lor. Abia s'a început treieratul și prevederile se realizează. Etă ce ăcece o depeșă din New-York (din 12 Iulie) reproducă în jurnalele noastre, și care p'ote fi dată ca un exemplu tipic de invențiune îndrăsnită destinată a produce efect asupra personelor lesne credtore.

În acea depeșă se ăcece, că în America recolta e așa de estra-ordinară, în cât arendași, spre a-și procura muncitori, opresc trenurile făcând semnale ca să angajeze dintre călătorii omeni, cari să lucreze la seceră, că s'au plătit Negrii până la 25 lei pe zi (!!!)

Întrebăm pe or-ice om cu judecată: O're t'ote acestea nu s'emană curat cu basmul cu Cocosu Roșu? Unde s'a pomenit vre-odată într'o țără acest mod ciudat de a recruta lucrători, oprind trenurile în mersul lor? Dér muncitori cu 25 de lei pe zi? E destul să amintim, că pentru a seceră un pogon de grâu, când recolta este mare, trebuie cel puțin 7 omeni; așa d'ér ar costa seceratul unui pogon 175 de lei!!! Grozavă recoltă trebuie să aibă arendașul s'eu proprietarul căruia îi dă mâna să plătescă 175 de lei (cor.) nu mai pentru un pogon de seceră!

Și, lucru estra-ordinar! această recoltă fabuloasă, nepomenită, n'are nici o influență asupra cotei grăului la New-York și la Chicago; căci vedem grăul disponibil la New-York cotat eră tot peste 85 de cenți (preț corăspundător cu 85 de lei chila)

și cel din Septembrie, adecă dintr'o epocă când fabuloasă recoltă va inunda cu un torent t'ergurile americane și europene, cotat cu 81 și 5/8. Prea ne cred naivi acei, cari lansăză în circulațiune asemenea enormități.

HIGIENA

Argintul viu = Mercuriul.

Argintul viu e un metal alb-cenușiu. Lăsat de sine, se desface cu înlesnire în mici globulele, cari alergă încoco și încolo fără astempăr, de unde-i vine și numirea de: „argint viu“. E singurul metal lichid (topit) la temperaturile noastre de rând. Înghițită abia la 40 de grade sub zero, va să dică la un frig de 40 de grade Celsius.) Fierbe la o căldură de 360°, dând vapori veninoși.

Argintul viu se găsește de regulă combinat (amestecat) cu sulfur (pucioasă) și se numesc cinadru, plugarii noștri îi dic: ținabor, s'eu țanabor er Nemții: Zinnober).

Băile cele mai renumite de argint viu și de cinabru sunt la Almaden în Spania; la Idria (Iliria) și Valea Dosului lângă Zlatna, în Munții-Apuzeni.

Cinabru, cum am ăcis, e o combinație din argint viu și pucioasă. (Hidargir sulfurat = Hg. S.) Are o frumoasă coloro roșie, pentru care se și folosese la zugrăvit.

Argintul viu se scote din cinabru prin calcinare (prăjire), când sulfurul arde cu făcără albastră, er argintul viu evaporăză și apoi e prins în vase anumite de lut s'eu de fier.

Împreunăriile mercuriului cu alte metale se numesc amalgame, dintre cari cele mai obișnuite erau amalgamele argintului viu cu staniul (cusutorul), cari se întrebuințau la facerea oglinzilor. Partea dindr'et a oglinzilor se ungea cu amalgam de acesta. Aci se întrebuințăză mai mult argint de rând spre scopurile aceste.

Argintul viu topesce, r'ode obiectele de aur și de argint: ceasornice de busunar, lanțuri, verigi, inele etc.

Hidargirul e forte otrăvitor și fiindcă aburesce la or-ce temperatură, de aceea nu-i bine a-l ține în vase deschise, ba e mai bine de a nu-l ține de fel la casă. Nu vă jucați cu focul! În odăi, în case, unde sunt aburi de argint viu, se vestejesc florile și omul prin resufare în timp mai îndelungat p'ote să se invenineze. Faraday, punend o f'oi de aur de-asupra mercuriului dintr'un vas, băgă de s'ema, că după cât-va timp f'oi se înălbase prin faptul, că mercuriul, evaporand, atacase f'oi de aur, se combinase cu aurul, dand un amalgam.

Cu t'ote că argintul viu e corp forte otrăvitor, el totuși se întrebuințăză în viața de t'ote zilele, ba încă se întrebuințăză des. Este metalul cel mai întrebuințat în fizică. Barometrii, meniți pentru măsurarea presiunii atmosferice; termometrii, meniți pentru măsurarea temperaturilor (căldurii și frigului), nu se pot face fără mercuriu. — În chimie și industrie se întrebuințăză pentru estragerea aurului și a argintului, pentru amalgame de multe soiuri și multe feluri.

Intinsă aplicare află mercuriul și în medicină, după vorba străveche: „Quidquid peccat Venus, curat Mercurius.“ — Greșelile Venerei la vindecă Mercur.

1) Poporul nostru întrebuințăză cinabru ca leac în contra „franțului“ (sifilis). Cura constă în „afumarea cu țanabor“. Cinabru se prăjese pe jar s'eu pe un vâtră fierbinte și pacientul inspiră, trage pe gură și pe nas, aburi de cinabru, cari în realitate nu sunt decât vapori de mercur și bioxid de sulf.

În alte locuri, țărani noștri pun „țanaborul“ în vinars, fiind-că îl face roșu și „e bun în contra incuierii“.

2. Medicina de altă-dată întrebuințăză argintul viu crud, în cantități de câte 200—300 gramii intern, în contra incuierii de mațe, după vorba cunoscută, că „s'eu crépă omul, s'eu sc'olă“.

Un unquent făcut din o parte argint viu amestecat și frecat bine cu două părți de unsore nesărătă (numit în farmacia unguentum Hydrargyri cinnereum comune Unguentum Neapolitanum) e cunoscut la noi sub numele de unsore de păduchi și se folosese la fricțiuni antisifilitice, câte 3—5 grame pe zi.

Dér combinațiile cele mai usitate în medicină ale argintului viu sunt:

1) Căldura și frigul, temperatura, se măsură cu termometrul, care e împărțit în grade. Punctul, la care înghiță apa, se însemnă cu zero. Dela zero în sus avem căldură; de la zero în jos avem frig.

3) *Clorura mercurică* = Hg. Cl₂, numită și *calomel*. E un praf alb ca făina de grâu. Se imprăcă în ochii copiilor, când pătinesc de urdurări și aprinderi scrufolose. În urma lacrimelor serate, calomelul se transformă (se prefăce) momentan în sublimat, în ochii copiilor. Același lucru se întâmplă, când îl introducem în stomac sub influența sărei de bucătărie. Din cauza aceasta, când se ia calomel trebuie să ne ferim de sare (clorura de sodiu sau clorura de natrium), deoarece clorura mercurică (Hg. Cl₂), ce se formează, e foarte otrăvitoare. Calomelul luat intern în cantități de câte 2—3 decigrame, are influență laxativă (înmolie) și colorază conținutul intestinelor în verde.

4) *Clorura mercurică* = Hg Cl₂, numită și *sublimat corosiv*, e unul din cele mai puternice veninuri, din câte cunoșce chimia. Două centigrame omorâ un om. E corp solid, fără coloră; se topește la 265°; se dizolvă în apă, alcool (spirit) și eter. Omorâ repede microbii patogeni (viețuitoarele mici, cari răspândesc boala) și de aceea este un excelent desinfectant. Medicii îl folosesc la desinfecțiunea mânilor proprii și a operațiilor, spre care scop dizolvă câte un gram de sublimat în 2 sau trei litri de apă. Licori (diluții) mai concentrate, mai tari, de exemplu un gram de sublimat la un litru sau 1/2 de litru de apă se folosesc la stăpîrea stelnitelor de prin crepăturile mobilelor. Fiind toate licorile aceste limpezi ca apa, medicii, ca să nu se potă confunda, le colorază înadins cu fuxină.

Turnând o soluțiune de sublimat peste amoniac (tipurig), se formează o sare, numită *precipitat alb*, sau mai corect: clorura de mercuramoniu = N Hg Cl H₂.

Clorura de mercuramoniu se întrebuintează la umplerea animalelor pentru muzeu, adică pentru conservarea colecțiilor de științe naturale, din cauza proprietăților sale antisepice foarte pronunțate, cari împiedică putrefacțiunea.

Inveninări.

Tote preparatele de argint viu sunt veninoase și de aceea legile opresc de a se vinde fără prescrierea și autorizarea medicilor. Inveninări se întâmplă cu deosebire la băiași și la bolnavi, cari folosesc lecuri de aceste fără control medical. Casuri mai rare se ivesc sau din nebagare de seamă (bună-ora când cineva e sgarat la mână și lucră cu clorura de mercuramoniu = precipitat alb), sau din confundarea preparatelor de mercur cu alte preparate, sau când cineva înadins le folosesc ca să se sinucidă, sau să ucidă. În viața faimoselor otrăvitoare din veștile trecute și în acțiunile hidose ale multor scriitori sensuali de astăzi — preparatele de mercur, și înosebi sublimatul, își ocupă și ele locul lor înfiorător.

Inveninarea violentă se termină iute și de grabă cu moarte.

Inveninarea lentă, domolă, distruge încet, der tot atât de înfiorător.

Inveninarea lentă urmăzează cele mai multe-ori după un lung tratament mercurial, după lucrări îndelungate cu argint viu. Respectiv devin palidă la față, slăbesc. Capătă aprindere de stomac și de intestine, li-se umflă gura, li-se aprind și înroșesc gingiile, răspândind un miros greu, puturos. Scuipea înspăimântătoare cantități de bale, cari conțin argint viu. Mai târziu simțesc gust metalic în gură, aprinderea gingiilor progresază, dinții se înegresc, încep a se clătina și cu deosebire cei din jos a căde. Graiul răgușesc, mestecarea devine dureroasă, junghiuri apar pe la închieturi. Bolnavii încep a tremura; șișăvesc vorbele, își pierd somnul, aiurează; ajung idioți sau ofticoși și nu odată trebuie să-și mai tirască greu și anevoie dările amărite, până când morțea miloasă vine de la pune capăt suferințelor.

În toate casurile de otrăvire cu preparate de argint viu avem un bun antidot (contra-otrăvă) în *albușul de ou*. Înghițind albuș de ou, argintul viu îl închiagă, formând un fel de caș, care nu pătrunde în sânge. Alt antidot, mai este *sulfura de fier* prospătă (Fe S), care precipită (închiagă) argintul viu, dând naștere tot-odată unei cloruri ferose, care irită stomacul și produce vărsături.

Șolomonar.

Căpușa sau păduchele oilor.

Căpușa sau păduchele oilor se înmulțesc destul de repede; ea ouă de 4—5 ori pe an un ou, dând naștere unei omide; care se prefăce încurând după învoirea sa. Acest păduche este foarte stânjenitor oilor de ori-ce vârstă; el le împiedică să se hrănescă, înfrunzind tot-odată la împușinarea creșterii și a bunătații lânii. Astfel trebuie

să ai aminte și să fi cu băgare de seamă la aceea, ca căpușele să nu se întindă și pe de-asupra trupului.

Pentru a învinge cu tărie propășirea acestui fel de gongi rele, nu trebuie așteptat mult, ci să cauți a se nimici omidele, cari se găsesc înfipte în piele cum și pe de desuptul ei. Din acesta pricină trebuie să se repete de mai multe-ori lăcurile, și mai cu seamă în cazul unei vechi umpleri.

Căpușa nu se poate nimici cu totul, decât prin întrebuintarea de materii veninoase, cari trebuie de altfel, atât omului cât și vitelor, să fie nevătămătoare.

La prima dată, spre a reuși, este trebuință să se săvârșescă nimicirea cu cea mai amănunțită băgare de seamă.

Când voim să scăpăm oile de căpușile ce au năvălit pe ele, înainte de tunsore se întrebuintează substanțe de praf, se presară în lână și până sub piele. Pentru săvârșirea acestui lucru trebuie doi omeni. Unul ține oia și respiră lână, începând de la cap și pe spate până la codă, și de acolo pe latură, pe câtă vreme celălalt împrăscie substanța pe cât se poate de regulat. Taré bun este *tabacul de tras pe nas și praful de tutun*.

Cel mai bun tabac de tras pe nas este cel ieftin de tot, fiind cel mai tare; și înainte de întrebuintare se păstrează la umezeli. De la 500 grame până la 1 chgr. este de ajuns o presărare pe 100 de oi. Isprava este minunată de tare și repede. Căpușele mor și pier ca prin farmec. O substanță bună și ieftină este praful de tutun.

Ori și cum presaratul trebuie reînnoit odată pe săptămână, și acesta pe timp de trei săptămâni, pentru a isbuti pe deplin.

Ori pentru 100 de oi se ia 510 grame de tutun ieftin și se fierbe în 2 litre de apă, și cu acest amestec se perie oile îndată după tunsore și de a doua oră peste câte-va săptămâni.

Tote aceste mijloce rămân câte-odată neîndestulătoare, decât umplerea este pe timp îndelungat. În acest caz trebuie curățita târla curat-curățel, să se spele toate lucrurile, cari intră în atingere cu oile. Pentru acesta se folosesc în prima linie zema fiertă a tutunului și apoi zema de var stins, cu care se spoesc oieria.

Se spală cu îngrijire oile cu zema care s'a ales, apoi le afundă pe deplin una câte una de două ori pe rând timp de un minut, astupându-le cu mâna urechile și nasul. După ce s'a sfârșit tunderea întregii turme și când sgarierurile produse în timpul tunsorei sunt vindecate să se urmeze sfatul nostru. După 15 zile se reînnoesc lucrul. Este nimerit în acest restimp, ca oiler să li-se dea un alt adăpost și să se curețe oieria cât de bine peste tot, scoțând bălegarul spoid stâna lor cât și împrejurimire sa, apoi să se lase acesta nelocuit cât-va timp.

După cum se vede, căpușa este un dușman, care nu este așa ușor de nimicit. (D. P.)

Cu ce-i mai bună mămăliga?

Legendă.*)

Ștefan Vodă a plecat într-o bună demință voios, împreună c'o mulțime de boieri și căpitanii, să caute un loc potrivit pentru sf. mănăstire. Și avea pricină d-l Ștefan să fie voios și să caute loc pentru locaș dumnezeesc, căci tocmai fi ajutate Dumneșeu de se întorse biruitor dintr-o gonă a căpănilor de Tatarî, cari năvăliseră ni tam ni sam în biata țără a Moldovei. D'apoi, că ce au căutat au și găsit ei. Domnul Ștefan gata de luptă în totă clipela, li-a dat o întemăinare ș'o bună dimință și o nopte bună, căci era nopte când i-a cășăpit, care au pomenit-o cât au trăit păgânii cei ce au mai scăpat tefări fugând în ruptul capului.

Intrând d-l Ștefan cu curtenii săi prin codrii deși și neumblați de prin părțile Rădăușului, descălecă într'un loc și

*) Comunicată de d-l prof. Leonida Bodnărescu, care a auzit-o de la tatăl d-sale, érá acesta de la tatăl său, cunoscutul Mihail Bodnărescu din Galanesci.

prinse a intra tot mai afund prin cele păduri. Până la o vreme curtenii îl însoțiră, dără séra întunecând, ei l'au pierdut din ochi pe Vodă. Căutară ei ba în cöce, ba în colo, Vodă nicăiri. Neliniștea lor nu fu próstă. Toți se împrăștiară care în cotro să se afle pe Vodă, dără în zadar fu truda lor. Pe Vodă nu-l aflară, una, că era întunerec ca în corb; alta, că pădurea era atât de desă, că nu puteai străbate nici într'un fel. La urmă curtenii osteniți ca vai de ei, se aședară pe érbă într'un loc mai lărguț din pădure, și aprinseră un foc și îmbucând fie-care ce avea cu sine se puseră ca să le trecă de urful noptii la povestitul întemărilor de prin cele răsboie. Povestind, ba unul, ba altul întemăplări vitejesci, ba de ale dragostei cu cutare jupănesă seu cutare fată de boier, se treziră, că crapă de ăiuă și se puseră éráși pe căutat cu tot adinsul, până ce într'o vreme, când sórele era amu hăt sus, îl aflară pe Ștefan Vodă dormind într'o colibă a unui biet Român.

În colibă ajunse Vodă séra, ba așa-și într'un târziu de nopte a ăilei trecute. Rétăcise Vodă prin cel codru până 'n urmă dădu de aceea colibă. Și de colibă n'ar fi dat, decât n'ar fi luat séma, că într'un desis se zăresce ceva ca o lumină. După o bucată de vreme Vodă tot năsuind la acea lumină, se trezi înainte unei colibe, la care căi-va cărbuni licuriau din când în când. Strigă Vodă, că de este cine-va în colibă să éșă afară. Atunci eși un Român, care tocmai se treșise din somn, și-l întrebă, că ce vrea. Ștefan îi duse, că este un drumeț și c'a rétăcit prin pădure și că este mort de trudă și de fôme. Ori de n'are loc în colibă, să se culce, și ceva de mâncare?—Ba este, duse Românul, și una și alta. Vodă se tupilă și intrând în colibă se aședă pe un braț de fân môle, ce era așternuț jos și care era patul stăpânului colibei. De mâncare fi aduse Românul un dărăb de mămăligă rece. Vodă se uită la lumina unui tăciune, ce-l ținea Românul în mână, la virtosa mămăligă și întrebă pe colibaș, ce are la mămăligă? Ori de n'are lapte, carne, verdeturi seu alte ceva? Românul însé fi duse, că n'are nimica la mămăligă. Nu era el Vodă prea desmerdat în ale mâncării, căci dără mai mult petrecea el nemăncat și însetat prin răsboie, decât în tiena lângă o masa domnescă plină de fel de fel de bucate și mâncări care de care mai alese și mai gustoase. Uitându-se el însé la mămăliga cea rece și virtosă, tot parcă îi venia ore-cum s'o îmbuce așa sécă. Dără vădend, că Românul n'are alta nimica, făcu voie din nevoie și începé să îmbuce și să înghiță din ea, par-că era un fel din cele mai alese bucate. După ce-și sătură fômea cu mămăligă și-și stămpără setea c'o dușcă de apă rece ca ghiță ce-i aduse Românul în palaria lui de la isvorul din dosul colibei, Vodă își puse drépta drept perină de puf môle sub cap și adormi pe loc un somn de cele voinescoi. Când se tređi, văđu pe unul din curtenii săi în colibă și pe cei-lalți afară, așteptându-l să se scole. Românului îi spuseră aceștia, că el a găzduit în coliba sa pe Ștefan Vodă, ceea-ce uimi mult pe Român.

După-ce se sculă Vodă mulțami Românului pentru buna primire c'o mână de bani și încălecând plecă cu curtenii și căpitanii cu toți spre mănăstirea Putnei. Aici îl primi igumenul mănăstirii și-i făcu o masă alésă.

Pe timpul ospéțului, când vinul făcea ocol împrejurul mesei și toți mesenii se făcură mult vorbăreți, întrebă Vodă pe curtenii, ori de-au mâncat ei mămăligă. Curtenii se cam mirară de acesta întrebare domnescă, dără totu-și răspuseră cu toții c'au mâncat. Decă a-ți mâncat, duse Vodă, atunci trebuie să scoți cu ce fi mai bună mămăligă. Unii găciră, că cu friptură de pui cu smântână, alții cu brânză de oi seu cu lapte, alții, că cu verdeturi ca: usturoii seu cépă, alți cu alte mâncări, care de care cum îl învêța mintea a găci, căci curtenii nu prea gustaseră din mămăligă, nu era ea dără mâncare boe-

réscă, ci țărănescă. La tôte răspunsurile lor Vodă clătina din cap necredincios, vrénd să dică, că n'au găcit. În urmă Ștefan Vodă le duse: „Eu véd, că nu găciți, de aceea vă voi spune eu cu ce este mămăliga mai bună — cu fômea!“ („Deștept.“)

Dimitrie Dan.

Un internat în Brașov.

Cu scirea și învoirea On. Direcțiunii a școlilor medii, subscrișul sunt decis a deschide un Internat, cu începerea anului școlar 1903—4, pentru elevii de la școlile centrale române ort. res. din Brașov, în casa mea proprie strada Ciocrac Nri 32.

Casa e încungiuată de tôte laturile cu curte și grădină, cari éráși se mărginesc cu grădinile vecinilor, prin urmare e situată la un loc plăcut și igienic.

Museul (sala de învățământ) și dormitoare vor fi în catul I. — Plata la lună pentru întregă întreținerea în Internat a unui școlar va fi numai de 40 corone, plătiți anticipativ.

Deore-ce numărul internștilor e limitat. mă rog ca anunțările de primire în Internat să se facă la subscrișul cel mult gănă la 15 August a. c., ca să pot comanda mobilierul necesar până la începerea anului școl.

Condițiuni de primire.

1) Pentru întreaga întreținere (viptul, adică dejunul, prânzul, oțina și cina, spălatul, curățir și luminat până la 10 ore séra) se va plăti de elev anticipativ câte 20 fl. v. a. = 40 corone.

2) Pentru salteaua de paie întocmită anume pentru paturile de fier din dormitoare, se plătesce la intrare odată pentru tot-déuna trei corone.

3) Fie-care școlar trebuie să aibă ru-făria de lipsă, vestmintele de pat (perină, cearceafuri, plapomă (țol) și o velniță pentru acoperirea patului și cel puțin 4 ștergare și 2 șervete, precum și perii pentru vestminte și ghete.

4) Fie-care școlar trebuie să aibă o lădiță seu cufăr cu cheie pentru păstrarea ruferiei etc.

5) Toți școlarii la intrare în internat vor subscrie o declarațiune prin care declară, că cunosc regulamentul acestui internat și se vor supune tuturor dispozițiilor din el fără nici o contrađicere.

6) Părinții vor da o declarațiune prin care constată, că fiul lor au intrat în internat cu scirea și învoirea lor și că se vor sili a plăti anticipativ taxa lunară, precum și împrumuturile făcute de fiul lor la susținătorul internatului aici în Brașov la casă că acesta are o împuternicire specială de la părinți de a da bani cu împrumut fiului lor. Împrumuturile făcute de școlarii la susținătorul internatului se vor petrece de școlarii în 2 condice (una se păstrează de elev și alta de susținătorul internatului.) În acestea condice școlarul e dator a petrece obiectul pentru care s'au făcut împrumutul.

Regulament

pentru internatul elevilor de la școlile române ort. res. din Brașov.

1) Școlarii din internat se vor plasa în muzeu și dormitor, încât va fi cu puțință, după categoria școlii și după clasa în care se află.

2) Fie-cărui școlar la intrare în internat i-se avisază locul în muzeu și dormitor, precum și locul pentru cufăr, lădiță, etc. Locul avisat numai cu scirea și învoirea subscrișului se poate schimba.

3) Obiectele internatului au să se țină curate și nevătămate și pentru partea avisată școlarului, el e responsabil.

4) Fie-care școlar e dator a îngrijii de curățenia sa și de a vestmintelor sale.

5) Scuipatul prin odăi și pe galerie, afară de scuipători, e interđis.

6) În internat trebuie să existe o curățenie esemplară, de aceea nu e permis a murdări seu vătéma păreții, mesele, scaunele de internat. Asemenea nu e permis a se arunca pe jos rămășițe de fructe, hârtie etc. Acestea se vor arunca în un loc anume destinat.

7) Obiectele internatului, ruinate seu stricate din nebagare de seamă seu din petulantă, se vor repara seu face din nou de cel ce a făcut paguba.

8) Fie-care școlar din internat e dator a primi inspectia când îi vine rândul. Inspectia se începe după terminarea prân-

dului și durează până în ziua următoare pe acel timp.

9) Școlarul de inspecțiune îngrijesc pentru susținerea curățeniei și va fi dator sua responsabilitate a duce în îndeplinire cele de sub p. 13 și a îngriji de obiectele din muzeu.

10) Interniștii sunt datorți a se ține de următoarea ordine de zi:

a) Sculatul în lunile de iernă va fi la 6 ore, ăra vara la 5 ore a. m.

b) După sculat, spălat și îmbrăcat, fie-care internist își va așterne patul său.

c) La 6½ dejunul, după care urmează plecarea la școală.

d) De la 12¼—1 oră prânzul.

e) De la 1—1½ liber.

f) De la 1½—3 ore p. m. silențiu pentru aceia. cari nu vor avea în acest timp prelegere etc.

g) De la 3—5 liber.

h) La 5 ore oșina.

i) De la 5½—7 ore silențiu.

j) De la 7—7½ ore cina.

k) De la 7½—9 ore silențiu.

l) La 9 ore rugăciunea și mergerea la culcat.

11) Fie-care internist e dator a păzi liniscea cea mai mare în timpul de silențiu a se supune ordinului prefectului de muzeu.

12) Interniștii, cari vor conturba liniștea din muzeu sau dormitor, sau cari vor lucra contra dispozițiilor din acest Regulament, la intreprinderea mea, se vor arăta direcțiunii sau profesorului de clasă.

13) Interniștilor în timpul liber li-e permisă eșirea din internat, numai această trebuie anunțată mai întâiu gazdei.

14) Inceputul silențiumului și încetarea lui se va anunța de prefect cu clopoșelul.

15) Timpul de silențiu se va petrece în muzeu în cea mai perfectă liniște, învățând, cetind etc.

16) Interniștii, cari vor lua meditație în internat, în timpul liber vor refera.

17) Directorii școlilor medii și populare, profesorii și învățătorii de la școlile centrale române ort. răs. din loc, alte autorități școlare, părinții interniștilor, pot visita internatul în ori-ce timp, ăra străinii numai în timpul liber.

18) Școlarii externi pot visita internatul numai cu scirea și învoirea subșerisului.

19) Fumatul în interiorul internatului e strict interzis.

20) Eventualele plângeri sau nemulțumiri etc. au a se aduce verbal sau în scris la cunoștința subșerisului.

Brașov, 21 Iunie 1903.

Ioan Aron,
directorul școlii primare
de fete în Brașov.

Dare de sēmă și mulțumită publică.

În urma apelului ce superioritatea internatului pedagogic din Blășiț l'a adresat omenilor de bine, cărora le zace la inimă creșterea fitorilor învățători ai poporului, der care apel nu s'a publicat în ziare, ci s'a dat în mâna elevilor institutului pedagogic din Blășiț cu ocașinea dimiterii lor pe vacanța Crăciunului, au intrat la casa numitului internat sume frumoșe de bani, despre cari subșerisul, ca prefect al internatului, vin a da sēmă publică și a aduce tot-odată cea mai caldă mulțumită tuturor marimimoșilor contribuenți.

În celea de mai jos las sē urmeze numele contribuenților și sumele contribuite.

Lista Nr. 1. Colectant: *Alexandru Sighișo-ean*, elev c. III. Au contribuit: George Simu, vice-prot, 50 b., Susana Câmpean, protopopă văduvă 1 c., Ioan Sighișo-ean, inv. gr.-cat. 1 c., toți din Ibașfalău. Suma 250 cor.

Lista Nr. 2. Colectant: *Emiliu Drăgan*, elev c. III. Au contribuit: Georgiū Macaveiu, econom 20 b., Romul Rusu, notar 2 c., Z. Macaveiu, inv. 1 c., Emiliu Drăgea, inv. pensionat 1 c., toți din Tătărlău și Aug. Pop, elev c. III 14 b. Suma 434 cor.

Lista Nr. 3. Colectant: *Emiliu Sērbu*, elev c. III. Au contribuit: Tit Ciortea, oct. absolvent, Blășiț 20 b., Atanasiu Roșian, notar 3 c., Simion Marcu, paroch 1 c., ambii din Gârbova-inferiōră. Suma cor. 420.

Lista Nr. 4. Colectant: *Ioan Biriș*, ped. c. III. Au contribuit: Ioan Biriș, econom 10 b., Teodor Biriș, econom 10 b., Ioan Biriș, elev c. III. 10 b., toți din Căpâlna-inferiōră. Suma 30 bani.

Lista Nr. 5. Colectant: *Ioan Cioban*, elev c. III. Au contribuit: Ioan Cioban

elev c. III 20 b., Ioan Haran 10 b., ambii din St.-Mihailu-deșert. Suma 30 bani.

Lista Nr. 6. Colectant: *Ioan Pop* (junior) elev c. III. Au contribuit: Ștefan Glava, student 20 b., Ioan M. Pop, elev c. IV 1 cor., Nicolau Blajiu, econom 4 bani, toți din Giurgiu. Suma cor. 124.

Lista Nr. 7. Colectant: *Ioan Vălean*, elev c. III. Au contribuit: Eugeniu Călugăr, școlar 1 cor., N. N. 60 bani, ambii din Crăciunel. Suma cor. 160.

Lista Nr. 8. Colectant: *Mateiū Gușeală*, elev c. III. A contribuit: Mateiū Gușeală, elev c. III 40 bani. Suma 40 bani.

Lista Nr. 9. Colectant: *Vasile Idu*, elev c. III. Au contribuit: Constantin Piștea, econom 20 b., Vasile Idu, elev c. III 40 b., Maria Idu, econ. 40 bani, toți din Micăsasa. Suma cor. 1.

Lista Nr. 10. Colectant: *Virgil Il-ean*, elev c. III. Au contribuit: Nicolau Pop, econom 20 b., Ilea Vasile, econom. 20 b., toți din Ciugudiu-superior. Suma 40 bani.

Lista Nr. 11. Colectant: *Alexandru Banea*, elev c. II. Au contribuit: Eugen Bian, proprietar, 10 cor., Ioan Velicea, inv. 1 cor., Alexiū Trif, preot 1 cor., Vasile Bian, proprietar 50 b., toți din Făget. Suma cor. 1250.

Lista Nr. 12. Colectant: *Augustin Bologa*, elev c. II. Au contribuit: Vasilie Butaș, econom 10 b., Victor Simoneti, inv. 16 b., Vasile Bologa, proprietar 10 b., Ioan Bogăteanu, proprietar 10 b., Nicolau Moisin proprietar, 10 b., Aron Butaș proprietar, 10 b., toți din Bogata. Suma 66 bani.

Lista Nr. 13. Colectant: *Ioan Costea*, elev c. II. Au contribuit: Părau Visalon, econom 10 b., Iancău Georgiū, econ. 20 b., Veronica Sava, econ. 20 b., George Istrate, propr. 1 cor., Ioan Domsa, inv. 30 b., toți din Ighiū. Suma cor. 180.

Lista Nr. 15. Colectant: *Ioan Neamțiu*, elev c. II. Au contribuit: Nicolau Neamțiu, inv. pens. 1 cor., Georgiu Opriș, econom 20 b., Moise Opriș, neguș, 50 b., Valeriu Neamțiu, rigonosant în drept 30 b., George Neamțiu, propr., 1 cor., Nicolae Petrescu, inv. 50 b., Simion Opriș, paroch gr. cat., 60 b., Alexandru Tobiasș, notar, 1 cor., toți din Arment. Suma cor. 510.

Lista Nr. 16. Colectant: *Ioan Micu*, elev c. II. Au contribuit: Galaction Ganea, inv. 60 b., Ioan Micu, preot 1 cor., Valeriu Pria, student 40 b., Iosif Popa, econom 20 b., Iacob Lazia, econom, 20 b., toți din Sevestren. Suma cor. 240.

Lista Nr. 17. Colectant: *Ioan Tulbure*, elev c. II. Au contribuit: George Tulbure, inv. gr. cat., 1 cor., Ioan Petrișan, paroch 1 cor., Georgiu Potra, econom, 60 b., toți din Bologa. Suma cor. 260.

(Va urma.)

Calendarul săptămânei.

IULIE. (1903) are 31 zile. CUPTOR.

Zilele	Călend. lul v.	Călend. Greg.
Dom.	13 + S. Arc. Gavril	26 S. Anna
Luni	14 S. p. Achila	27 Panteleimon
Marti	15 Ciriac și Iudita	28 Victor
Merc.	16 M. Antinogen	29 Marta
Joi	17 S. m. Marina	30 Beatrice
Viner	18 M. Iacintși Emil.	31 Ignatiū de Loi
Sâm.	19 Cuv. Macr. Dian.	1 August Petru

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 24 Iulie 1903

Măsura sau greutatea	Calitatea.	Valuta în	
		Kor.	fil.
1 H. L.	Grăul cel mai frumos	13	40
"	Grău mijlociu . . .	13	10
"	Grău mai slab . . .	12	70
"	Grău amestecat . . .	9	30
"	Săcară frumōsă. . .	8	—
"	Săcară mijlociă. . .	7	80
"	Orz frumos . . .	7	—
"	Orz mijlociu . . .	6	90
"	Ovēs frumos . . .	5	20
"	Ovēs mijlociu . . .	5	—
"	Cucuruz . . .	9	30
"	Mălaiu (meiū) . . .	8	—
"	Mazăre . . .	16	—
"	Linte . . .	16	—
"	Fasole . . .	14	—
"	Sēmēnță de in . . .	16	—
"	Sēmēnță de cânepă . . .	7	10
"	Cartofi . . .	1	50
"	Măzărliche . . .	—	—
1 kilă	Carne de vită . . .	—	96
"	Carne de porc . . .	1	12
"	Carne de oerbec . . .	—	72
100 kil.	Sēu de vită prospēt . . .	40	—
"	Sēu de vită tepit . . .	62	—

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactor responsabil: **Traian H. Pop.**

Nr. 1756—1903.

Publicațiune de vëndare.

În scopul vëndării aprobate de autoritatea mai înaltă a realității de casă din Tērgul cailor nr. 16, în valōre de 44477 cor. 60 fil. aparținătoare comunei orășenesci, la 11 Aug. 1903, ărele 11 a. m. se va ține o nouă licitațiune cu oferte, la magistratul orășenesc (despărțământel administrației realității) la care se invită amatorii de cumpărare.

Condițiunile de licitațiune de ofert, precum și cele ale contractului ce se va încheia cu cumpărătorul se află până la ziua de licitațiune la administrația realității orășenesci și tot acolo se pot lua în vedere de cătră amatorii de cumpărare pe timpul ărelor de oficiu.

Brassó, în 18 Iulie 1903.

1—2, (1039) *Magistratul orășenesc.*

Nr. 297—1903.

a. f. c. sc. d.

Publicare de concurs.

La gimnasiul superior fundatiional din Năsēud e de a se ocupa cu 1 Septembrie 1903, o catedră ordinară de profesor de **metemtica și fisică**, la care pot concura acei civi din Ungaria, cari au calificatiia de profesor pentru școlile medie din respectiva specialitate și posed perfect în vorbire și scriere limba română și maghiară

Cu acesta catedră, decă se complinesce cu profesor ordinar, sunt împreunate următoarele emolumente:

- 1) plata anuală de 2200 corōne care cu timpul se urcă la 2400 cor.,
- 2) cuartir natural,
- 3) adause cuincuenale de câte 200 corōne, cel mult în 5 rinduri și
- 4) drept de pensiuene în sensul art. de lege XXVII din anul 1894; dacă însă se complinesce cu profesor suplent, competița lui anuală face 1600 corōne.

Concurenții se-și trimită suplicele ajustate cu tōte documentele de lipsă și adreseate la subșerisa comisiune administratōre, până în 10 August 1903 la 6 ăre după amēdi, la direcțiunea gimnasiului superior fundatiional din Năsēud.

Dela comisiunea administratōre de fondurile cent. alii școlastic și de stipendie din districtul Năsēudului.

Năsēud, la 10 Iulie 1903.

Gerasim Domide m. p.
președinte.

Dr. Nestor Simon m. p.
secretar.

1—1, (1035)

AVIS!

Am onōre a aduce la cunoscința m. On. public, că **am dechis** aci în loc, **Sstrada Porții sub nr. 6**, și am arangiat din nou un

institut de spălătorie și curățit

unde **primesc totfelul de albituri**, pentru Domni și Dame, precum și **trnsouri, articole de confecțiuni** pentru spălat, călcat și curățit, cu prețurile cele mai moderate.

Pōte susținē ori-ce concurență.

Rog decī pe On. public, pentru sprijinul cuvenit, sunt

cu tōtă stima

1—6

LOUISE ATEL.

Un candidat de avocat

sēu un scriitor pōte găsi aplicațiune în cancelaria D-nului **Dr. Mērō Samu**, avocat în **Borosjenō** (comitatul Aradului).

1—2, (1038).

A apărut și se capetă la tōte librăriile

S'A DUS!! SINGURĂTATE

căntece pentru o voce cu acompaniare de pian, de

HERMANN KIRCHNER.

Prețul **1 cor. 20 bani.**

Editura **G. A. REISENBERGER**

1—3 (1018)

Mediaș.

AVIS.

Subșerisul are onōrea a aduce la cunoscința proprietarilor celor interesați precum și tuturor fruntașilor comunalii, că la mine se află

de vëndare **(mascor)**

un vier **de 8 luni**

un soiu minnat de mare, colōre albă.

Daradics Elek,

2—3, (1028)

Restaurater în Zērnești.

Cea mai bogată baie feruginōsă n acid carbonic și baie de nămol, hidroterapie rațională, cură de zēr și lapte.

DORNA

în **Carpații Bucovinei**, stație a Căilor ferate, situată la confluența Dornei și Bistriței arie.

Palate monumentale de cură, apaducte din isvōre alpine, canalisație, lumină electrică, cale pentru biciclete, concerte, excursiuni: în România Transilvania și Ungaria apropiată cu trăsura, cu căi și plute.

Succese splendide la bōle de nervi femeesci și cele de inimă, la anemie, arteriosclerosă și exodate.

Prospecte gratis.

La consultațiuni medicale raspunde medicul stabilitamentului de băi cons. imp. **Dr. Arthur Loebel.**

PAGLIANO-SIRUP

Mijloc de curățirea sângelui. Preparat din anul 1838, de Prof. Girolamo Pagliano, FLORENZ, Via Pandolfini, (ITALIA).
 Depositul de trimitere: Farmacia BRACHETTI. ALA, Süd-Tirol.

Mare deposit de Pânzărie a lui Benedict Schroll.
 Se vinde cu bucată, cu prețul de fabrică,
 per cassa se dă sconto de 8%.

FRĂȚII ȘIMAY

Brașov, Târgul grăului nr. 3.

Trusouri complete pentru mirese;
 deposit de ALBITURI și PANZERII de masă;
 asortiment bogat de Confecțiuni pentru
 dame, articole de modă, indigene și străine.
 Se primesc comande pentru vestminte
 de dame și bărbați, care se vor executa cât se
 poate cu gust, solid și punctual, cu prețuri moderate.

Deposit mare de Pânză de Olanda și Pânzături
 calitatea cea mai bună.

Cele mai nouă și mai moderne
 Perdele de dantelă și lână.

Mare asortiment:
COVOARE ȘI COUVERTURI.

„GRĂDINA COMȘA“

Restaurant și loc de petrecere în Veza, (lângă Blaj),
 — se vinde din mână liberă. —

Teritoriu de peste 2 jugere 600 stingini □, cu plantațiune bogată și ajustat cu toate superedificatele necesare: 1 casă bună de piatră cu 3 odăi și foișor etc. 1 chiosc cu alte 3 odăi, 2 popicării, lawntenis, pivniță, ghetar, grajd, șopron etc. etc.

A se adresa la: **DI avocat Dr. L. Nestor** în Blaj.

3--3. 1035)

Anunț.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public, că **Salonul de frisat** a lui Iosif Lehni aflător în casa lui Dr. Czell, Strada Vămii a trecut în proprietatea mea.

Făcând cunoscut acești On. mușterii a d-lui LEHNI, rog a mă onora și pe mine cu aceeași încredere.

SALONUL DE FRISAT

aflător în Strada Porții Nr. 48

il voui ținea și mai departe pe lângă observarea tuturor cerințelor
cum și serviciu prompt și acurat.

Pentru frisat On. Dómne stan ambele salóne la dispoziție.
 Se află tot-felul de parfumerie indigenă, precum și din streinătate.

Cu totă stima

Stefan Filipanits.

(1031,2—5.)

Ciocoladă de Tannin

a lui SZTRAKA,
 are cel mai bun efect
 în contra diarei,

atât la copii cât
 și la adulți.

O bucată costă
40 filleri.

Se află de vânzare
 în toate farmaciile.

O calită de naționalitate română

care soie limba germână, perfect și ceva limba maghiară, brânșa de ferărie se o cunoscă bine, **adă aplicatie** în prăvălia Domnului I. Candra în Sassebes, unde se trimite oferte și copii de atestate, împreună cu fotografia.
 4-4.(1029)

Primul atelier român.

Fondat la a. 1867.

FRĂȚII CIOFLECŪ

Brașov, Strada Vămii nr. 30.

Artiști diplomați de

Clavire, Harmoniuri și instrumente musicale.

Acordări de Piane și Clavire.

Facem cunoscut On. public din oraș și împrejurime, că ținem în **deposit Clavire, Pianine și Harmoniuri** noue, fabricația cea mai vestită, sunt lucrate elegant și tari în ramă de fier, cu tonuri tari și plăcute. Cu prețurile fabricii cele mai moderate.

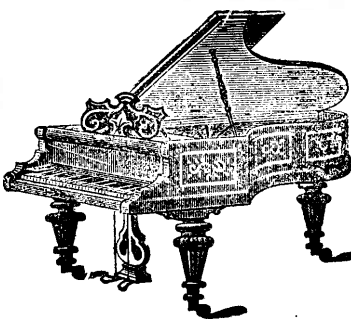
Dăm garanție la fie-care 15 ani.
 Luăm în schimb și vechi. — Ținem tot felul de INSTRUMENTE musicale și corde veritabile.

Efectuăm tot felul de **reparaturi** din brânșa acesta în timpul cel mai scurt și sub garanță.

Apelăm deci la sprijinul On. public, suntem
 cu deosebită stimă

7--10.(994)

FRĂȚII CIOFLECŪ,

Cruce séu stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

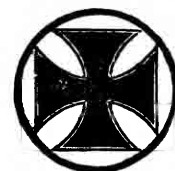
Nu e crucea lui Volta.

Nu e mijloc secret.

Vindecă și inviorează

pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a acest aparat vindecă bo-

se da în prejurării, că le vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra: durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunei sângelui, anemie, amețeli, țiuțuri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asmă, auțul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poștei de mâncare, receață la mâni și la picioare, reumă, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bóle, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelari mea se află atestate încurse din toate părțile lumii. cari prefuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine pôte examina aceste a'estate.* Acel pacient. care în decurs de 45 zile nu se va vindeca, i-se retrimite banii. Unde orice încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu.

Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că **aparatul meu nu e permis să se co'fo de cu aparatul „Volta“, de óre-c „Ciasul Volta“** atât în Germania cât și în Austro-Ungaris a fost **oficiós oprit**, fiind nefolositor. pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat. Deja iestinatatea crucei male electro-magnetice o recomandă indeosebi.

Prețul aparatului mare e **6 cor.**
 folosibil la morburii, cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e **4 cor.**
 folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vânzare pentru țără și streinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V, Strada VADÁSZ 42 A / E.
 colțul strada Kálmán.

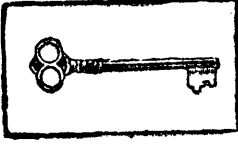
Săpun SCHICHT.

MARCA:

Cerbu și Cheia

Săpunul cel mai bun și cu spor și prin urmare și cel mai iesttin.

Nu conține ingrediente străine vêtămătore.

Se capetă pretutindenii

La cumpărare se se observe, ca pe fie care bucată de săpun se fie numele „Schicht“ și una din mărcile sus indicate.

64 -00.(725)

Fie-care cumpărător al acestui cognac este îndreptățit a-l presenta (în embalagiul original) institutului indicat (Viena IX) spre analiză gratuită.

Aprobat de primele capacități ale cliniceii din Viena.

Prima destilerie de cognac triestină Camis și Stock în Barcola la Triest recomandă

Cognac medicinal

indigen, după sistem francez cu dop de controlă al institutului de analiză al Reun. gen austr. a farmciștilor din Viena.

O sticlă cor. 5.—, jum. sticlă cor. 2-60.

Se află de vânzare în toate băcăniile și magazinele de delicatesses din Brașov.

Fie-care cumpărător al acestui cognac este îndreptățit a-l presenta (în embalagiul original) institutului indicat (Viena IX) spre analiză gratuită.

Controla chimică a institutului pentru analizarea victualilor și beuturilor aprobat de înaltul org. regim. ministeriu al Interieur. Viena X. Str. spitalului 31.